

Sprachübungen

(Fortsetzung der „INLEIDING“)

VON

H. C. SPRUYT,

Lehrer am Gymnasium zu Groningen.

Dritte Auflage,

Revidiert von

D. POL,

Lehrer an der Realschule zu Sappemeer.

P. NOORDHOFF. — 1893. — GRONINGEN.

f 0,50.

Bij P. NOORDHOFF te Groningen is mede verschenen:

Hochdeutsche Sprachlehre für Niederländer,

VON

H. C. SPRUYT.

Sechste, verbesserte Auflage.

Revidiert von D. POL,

LEHRER AN DER REALSCHULE ZU SAPPEMEER.

Preis f 1,25.

BEOORDEELINGEN.

»Deze »Sprachlehre» verdient in de volste mate, dat zij gekend worde door alle Nederlanders, die zich op de beoefening der Hoogduitsche taal toelagen en zich de »eerste beginselen» hebben eigen gemaakt.» (Ons Recht.)

»Met groote ingenomenheid begroeten we dit werkje. Wij voor ons meenen in het nieuwe werkje een boek te hebben gevonden, dat inderdaad bij het onderwijs uitstekende diensten kan bewijzen.

Het werkje is met zorg bewerkt: nauwkeurigheid vinden we op elke bladzijde.»

J. OOSTING,

Leeraar aan de H. B. S. en het Gymnasium te Deventer.

»Het verdient bij leeraars en leerlingen een goed onthaal.»

(De Vereeniging.)

»Het behoeft geen uitvoerig betoog, dat wij met dezen nieuwen arbeid des heeren S. hoog ingenomen zijn, en zijne moeite door een ruim debiet hopen beloond te zien.»

A. M. MOLENAAR.

(Het Schoolblad.)

OEFENINGEN

BEHOORENDE BIJ DE

Hochdeutsche Sprachlehre für Niederländer,

DOOR

H. C. SPRUYT.

Zesde, verbeterde druk.

Herzien door D. POL,

Leeraar aan de R. H. B. S. te Sappemeer.

Prijs 75 Cent.

BEOORDEELINGEN.

»Onzes inziens, sluiten zich deze oefeningen waardig bij de spraakleer aan, en zij haar mede een ruim debiet toegewenscht.»

A. M. MOLENAAR.

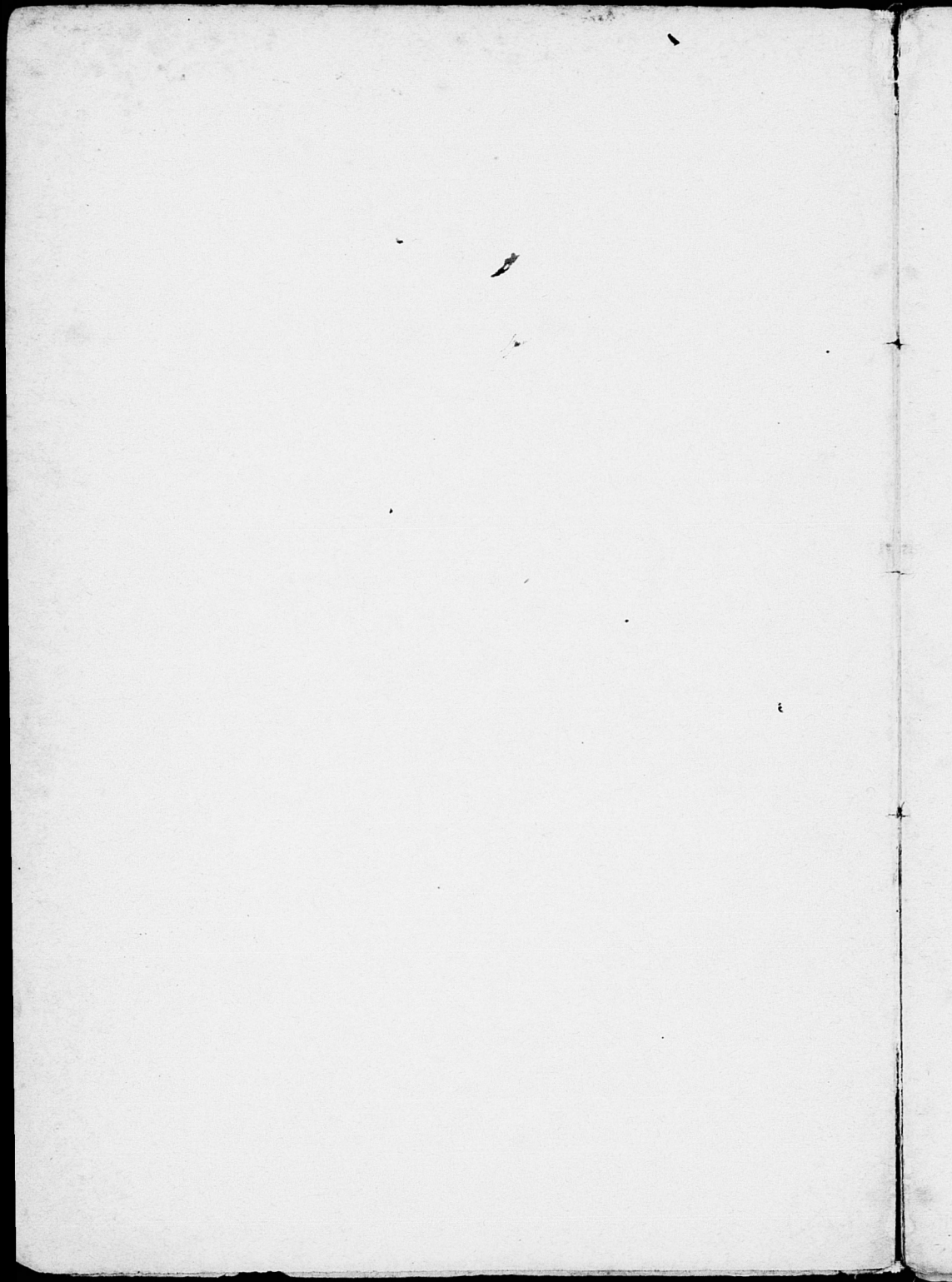
(Het Schoolblad.)

»Uit dat, wat we over de Sprachlehre des heeren Spruyt neerschreven, blijkt genoeg, dat we haar eene welkome ontvangst bij het leerarend personeel aan onze scholen toewenschen. De oefeningen, die de grammatica vergezellen, geven ruimschoots gelegenheid tot toepassing van 't geleerde. Het geheel zal ook voor hen, die zich voor een examen in het Hoogduitsch voor 't lager onderwijs willen bekwamen, eene zeer goede handleiding zijn.»

J. OOSTING,

Leeraar aan de H. B. S. en het Gymnasium te Deventer.

P. NOORDHOFF. — 1893. — GRONINGEN.

VOORBERICHT.

Eenige jaren geleden vernam ik van sommigen, die mijn Hoogduitsche werkjes gebruiken, dat zij den overgang van de Inleiding tot de Sprachlehre met de Oefeningen voor leerlingen van de H. B. S. en scholen voor u. l. o. wel wat groot vonden en dat 't wel wenschelijk was, die kloof aan te vullen. Ik beloofde eindelijk een aanvullingswerkje, en toen dit om afdoende redenen wat lang in de pen bleef, kwam er van vele zijden navraag, wanneer dat boekje toch zou verschijnen. Toen begreep ik, dat 't tijd werd, aan 't algemeen verlangen te voldoen. Zoo ging ik dan aan het werk, en wat ik gemaakt heb, heb ik de eer onder den titel van „Sprachübungen” mijn collega's aan te bieden — natuurlijk als proeve. Want ik kan moeilijk gelooven, dat 't mij gelukt zou zijn, zoo op eens aan aller wenschen voldaan te hebben. Daartoe is meer noodig. Ik hoop en vertrouw dan ook, dat

allen, die dit werkje gebruiken, wel zoo goed zullen willen zijn, mij de gebreken, die zij vinden, de veranderingen, die zij wenschen, kortom al hun op- en aanmerkingen mede te deelen, opdat ik daarvan bij een eventuëlen tweeden druk gebruik kan maken en het werkje des te bruikbaarwer worde.

GRONINGEN, Dec. '84.

S.

VOORBERICHT VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

Deze druk, nagezien door den Heer D. POL, Leeraar aan de Rijks H. B. S. te Sappemeer, is behalve enkele wijzigingen, b.v. over de indirecte rede, gelijk aan den vorigen.

GRON. October '88.

N.

VOOR DEN DERDEN DRUK.

Deze druk is geheel gelijk aan den Tweeden.

GRON. Sept. '93.

N.

Das Verb.

Indicativ.

1. Regulus ried* den Romeinen vrede te sluiten, ofschoon het hem het leven kostte. 2. Om de soldaten, die hem vervolgden, te ontgaan, verborg Karel II zich in den stam van een boom, waar hij 36 uren bleef. 3. Toen Adam groef en Eva spon, waar was toen (da) wel de edelman? 4. Naar het Neurenberger recht behoudt hij de slagen, die ze heeft. 5. Al diegenen, die gevlucht en daardoor het gevaar ontloopen waren, zochten en vonden een schuilplaats in een nabijgelegen dorp. 6. Precies te negen uur is er (o) een meteor aan den hemel verschenen en als een bliksemstraal verdwenen. 7. Toen de admiraal vernomen had, waar de vijanden waren, greep hij ze dadelijk aan. 8. Hoe staat het met (bevindt zich) den zieke? De koorts is geweken; wij hopen ten minste, dat zij niet zal terugkomen. 9. Terwijl de Mohammedaan bidt, wendt hij zijn blikken naar Mekka. 10. Door petroleumlampen worden de straten onvoldoende verlicht. 11. Met geweld brak eens de oceaan door den bergrug, die bij de zuilen van

Ontloopen, entinnen; schuilplaats, Zufluchtsort, m.; nabijgelegen, nahe-
liegend; bliksem—, Blitz—; ten minste, wenigstens; blik, Blick, m.; onvol-
doende, ungenügend; breken door, durchbrechen (untr.); geweld, Gewalt, w.;
oceaan, Ozean, m.; bergrug, Gebirgsrücken, m.; zuil, Säule, w.

NB. *Bij woorden met een * vindt men aan 't eind van het boekje eenige ophelderingen.*

Hercules Afrika met Europa verbond. 12. De Thalers heeten in (311) Luthers tijd Joachimsthalers naar de stad Joachimsthal in het Ertsgebergte, waar zij gemunt* werden. 13. Het is niet goed, dat gij weer inslaapt, als gij eens wakker geworden zijt. 14. De rechtschapenheid eischt (= beveelt), dat wij ons woord houden. 15. Men verwerft [zich] vrienden, door woord te houden (= daardoor, dat men . . .). 16. De Phoeniciërs alleen verstonden de bereiding van het purper. 17. De slagen van het lot kan men dragen, maar wee hem, die door eigen schuld zijn leven bederft. 18. Bij de nadering van Xerxes besloten* de Atheners zich op hunne schepen te begeven. 19. De liefde tot den vaderlandschen grond dooft nooit geheel uit in het hart van den mensch. 20. De gierigaard is een paard, dat wijn vervoert en water drinkt. 21. Bij de oude Egyptenaars was een zoon verplicht het bedrijf voort te zetten, dat zijn (de) vader uitgeoefend had. 22. Socrates was opgeruimd en vroolijk, toen hij den giftbeker dronk. 23. Ik wenschte u de diensten te kunnen vergelden, die gij mij sedert zoovele jaren bewezen* hebt. 24. Er zijn wijsgeeren geweest, die aan alles twijfelden en zelfs over de werkelijkheid van hun eigen bestaan redetwistten. 25. Een boer hieuw een boom aan den oever van een stroom om; ongelukkig viel zijn bijl in het water en hij kon haar niet weer vinden. 26. Hij heeft over (van) iets gesproken, dat ik niet verstaan heb. 27. Onderwerp u (Ginh.) ootmoedig aan den goddelijken wil. 28. Epaminondas liet, nadat hij verno-

Erts—, Erz—; munten, prägen; wakker worden, aufwachen; rechtschapenheid, Redlichkeit; verwerven, erwerben; purper, Purpur, m.; wee, wehe; bederven, verderben; nadering, Annäherung; besluiten, beschließen; vaderlandsch, heimatlich; grond, Boden, m.; uitdooven, erlöschen; vervoeren, fahren; drinken, saufen; verplichten, verpflichten; bedrijf, Gewerbe, f.; uitoefenen, betreiben; opgeruimd, heiter; giftbeker, Giftbecher, m.; werkelijkheid, Wirklichkeit; bestaan, Dasein, f.; zich onderwerpen, sich unterwerfen; ootmoedig, demüthig.

men had, dat de zege bevochten was, het staal (ijzer) uit zijn borst trekken en stierf. 29. Er zouden geen oorlogen meer zijn, wanneer de vorsten genoodzaakt waren man tegen man te vechten. 30. De vlijtige hand verdient (= verwerft) voor (o) zich het (o) brood in ieder land. 31. Toen Gustaaf Adolf hoorde, dat Wallenstein een gedeelte van zijn leger naar den Rijn gezonden had, greep hij hem bij Lützen aan. 32. De paarlen groeien in oesters, die in de Oostindische zeeën gevonden worden. 33. De kinaboom groeide oorspronkelijk slechts in Zuid-Amerika; nu* groeit hij ook op Java. 34. Een met goud beladen ezel laat het balken niet. 35. Helder water welt aan den voet van den berg uit den grond op. 36. De eerste kruistocht begon in het jaar 1095. 37. Wat overtreft de blankheid der lelie en der sneeuw? 38. Sedert wij de laatste hinderpalen overwonnen hebben, is alles voor ons anders geworden. 39. Men vergeet snel alle gevaren der zeereis, zoodra men in (3) de haven geland is. 40. Koning Willem III was 32 jaren oud, toen hij den troon beklom. 41. Men geloofde te Athene, dat koning Philippus van Macedonië den beroemden redenaar Aeschines omgekocht had. 42. In 1870 overschreden de Duitschers de Fransche grenzen en grepen den vijand op zijn eigen gebied aan. 43. Heb er geen berouw van, de zaak beproefd te hebben; heden is het mislukt, morgen zal het gelukken. 44. Op het graf van Franklin leest men: Hij ontrukte den hemel den bliksemstraal en den tyran den scepter. 45. De

Bevechten, erringen; noodzaken, zwingen; gedeelte, Teil, m.; zenden (weg-zenden), entsenden; paarl, Perle, w.; kina—, China—; balken, iahen; helder, klar; uit den grond opwellen, hervorquellen; blankheid, Weiße, w.; lelie, Lilie, w.; sedert, seitdem; hinderpaal, Hindernis, f.; overwinnen, überwinden, besiegen; beklimmen, besteigen; omkopen, bestechen; overschrijden, überschreiten; grens, Grenze, w.; berouw hebben van, bereuen; mislukken, misslingen; ontrukken, entreißen; scepter, Szepter, f.

Europeesche mogendheden dwongen de Turken het ongelukkige Griekenland te ontzien. 46. Omdat gij niet besluiten kunt, besloten wij nog een tijdlang te wachten. 47. De pot barstte, zoodra wij er water in goten, zoodat het water op den grond stroomde. 48. Herinnert ge u nog, dat gij mij eens bij toeval in het water stiet? 49. Waarom mijn vriend, ruktet ge u niet van zulke vrienden los, die u altijd van het werk zochten² af te houden¹?

Mogendheid, Macht, w.; ontzien, schauen; pot, Topf, m.; er in, hinein; zoodat, so daß; grond, Boden, m.; stroomen, fließen; zich herinneren, sich erinnern; bij toeval, von ungefähr; afhouden, zurückhalten.

DE BOOGSCHUTTER.

Bij koning Philippus van Macedonië, die een versterkte stad belegerde, kwam een boogschutter, Aster genaamd, en bood hem zijn diensten aan. „Gij zult mij kunnen gebruiken*, koning Philippus,” sprak hij, „want ik mis nooit met mijn boog; zelfs den vogel in de snelste vlucht haalt mijn pijl uit de lucht (mv.).” „Gij zijt een kunstenaar”, antwoordde Philippus spottend. „Jammer, dat ik juist nu met menschen oorlog voer; zoodra ik echter met de spreeuwen begin, zal ik u het allereerst in dienst nemen.” Aster was door dien spot beleedigd en sloop naar (= in) de belegerde stad, om zich op den koning te kunnen wreken. De belegerden ontvingen hem goed en wezen hem een post op den muur aan. Reeds [op] den volgenden dag, toen de koning door de rijen zijner soldaten ging, om hun moed

Boogschutter, Bogenjäger; versterkt, fest; genaamd, namens; missen, fehlen; lucht, Luft, w. (re kl.); halen, (hier:) herunterholen; kunstenaar, Künstler; spottend, spöttisch; juist, gerade; spreeuw, Star, m.; het allereerst, zu allererst; sluipen, sich schleichen; zich wreken op, sich rächen an; ontvangen, aufnehmen; post, Posten, m.; op, an; rij, Reihe, w.

aan te vuren, vloog hem plotseling een pijl in 't rechter oog. Men snelde toe en haalde den bloedigen pijl er (o) uit en las met verbazing een opschrift. Het luidde: „Aan het rechter oog van koning Philippus! Aster.” Zoodra de koning zich hersteld had, beval hij een anderen pijl in de stad te schieten, met het opschrift: „Wanneer koning Philippus de stad inneemt, dan laat hij Aster (mit Art.) ophangen.” De wonde des konings genas* weer en de stad werd veroverd. Toen hield, wel is waar, de koning woord, en de voortreffelijke boogschutter kwam aan de galg, maar Philippus bekwam daardoor zijn oog toch niet weer en de lust tot spotternijen was hem voor altijd vergaan.

Vliegen, (hier:) fahren; toesnellen, herbeieilen; uittrekken, herausziehen; verbazing, Erstaunen; opschrift, Aufschrift, w.; luiden, lauten; zich herstellen, sich erholen; ophangen, hängen; wel is waar, freilich; voortreffelijk, vortrefflich; galg, Galgen, m.; spotternij, Spötterei, w.

DE HOORNEN SIEGFRIED.

Siegfried, een koningszoon uit Xanten aan den Rijn, was zoo sterk en moedig, dat hem de tijd te lang viel, tot zijn vader hem het ridderzwaard gaf. Hij liep dus naar een smid en begeerde te leeren*, hoe men een zwaard smeedt. De smid stemde toe, wanneer Siegfried hem een tijdlang dienen wilde. Siegfried was daartoe bereid, richtte echter met zijn ontzettende kracht zooveel onheil aan, dat zijn baas hem gaarne weer kwijt geweest ware. Nu eens sloeg de sterke knaap namelijk den hamer stuk, waarmede hij smeden zou (sollen); dan eens mishandelde hij de knechts, wanneer deze hem als leerling* wilden

Hoornen, hörnern; vallen = duren (währen); toestemmen, einwilligen; een tijdlang, eine Zeitlang od. eine Zeit lang; ontzettend, ungeheuer; baas, Meister; kwijt, los; nu eens — dan eens, bald — bald; stukslaan, zerhüngen; knecht, Gefelle.

plagen. Ten laatste zei de baas, om den wilden gast in het ongeluk te storten: „Nu, smeed je dan een zwaard en neem de proef er mee op (= aan) den draak, ginds in 't woud.” Siegfried was blijde en smeedde, dat het huis dreunde en de knechts van vrees wegliepen. Toen het zwaard klaar was, sprong hij op van blijdschap en liet zich door den baas de schuilplaats van het monster wijzen; maar meegaan wilde niemand.

Spoedig stootte (= trof) de jonge held op een bron, waaruit hij zijn dorst dacht te lesschen, die echter door den draak reeds bezet was. De strijd* duurde niet lang; spoedig lag de kop van den draak voor Siegfrieds voeten en het bloed vloeide in de bron neer. Toen kreeg Siegfried lust zich in dit bloed te baden; en zie, van het bad werd zijn huid zoo hard (= vast) als hoorn. Geen pijn, geen zwaard kon er (o) indringen; slechts een enkel* plekje tusschen de schouders*, waarop bij het baden een lindenblad gevallen was, bleef kwetsbaar en daar werd hij later ook werkelijk doodelijk gewond.

Plagen, necten; ten laatste, zuletzt, endlich; gast, Burſche, m.; in het ongeluk storten, verderben; een proef nemen, eine Probe machen; draak, Lindwurm, m., Drache; ginds, dort; dreunen, erdröhnen; van, vor; wegloopen, fortlaufen; klaar, vollendet; van, vor; schuilplaats, Aufenthalt, m.; monster, Ungeheuer, ſ.; denken (van plan zijn), gedenken; dorst, Durst, m.; lesschen, löſchen; bezetten, besetzen; neervloeien, hinabrinnen; bad, Bad, ſ.; indringen, eindringen; enkel, einzig; plekje, Plätzchen; lindenblad, Lindenblatt; kwetsbaar, verwundbar; doodelijk, zum Tode; wonden, verwunden.

Imperfekt des Konjunktivs.

Der Schüler schreibe hinter die Infinitive der nachstehenden Verben das Imperf. Ind. und Konj.:

bieten, binden, bitten, bleiben, bleichen, brechen, bringen, eissen, fahren, fess-
ten, finden, fliegen, fliehen, geben, genießen, gießen, geschehen, gleichen, glim-

men, graben, halten, leiden, nehmen, schaffen, schlagen, schließen, schneiden, sitzen, sprechen, thun, treffen, verlieren, vergessen, wissen, ziehen.

3. B.

biegen — bog — böge.

Five Verben haben im Imp. des Konj. **ü** statt **ä**, n.l. helfen, sterben, werfen, werben und verderben; 3. B.

helfen — half — hülf.

Einige andern Verben haben **ö** statt **ä** im Imperf. des Konjunktivs und zwar:

befehlen, bersten, schelten, stehen, beginnen, gewinnen, schwimmen, sinnen, spinnen; 3. B.

befehlen — befaß — befohle.

1. Arme broeder, hadt gij acht geslagen op onzen raad en waart gij voorzichtiger geweest, dan genoot gij nog met ons de genoegens van het leven. 2. Waren wij minder neuswijs geweest, dan zaten wij nu warm te huis. 3. Wanneer de zieke van deze vruchten at, dan kon het hem slecht bekomen. 4. Wist ik dat (o) mijn hart aan tijdelijk goed hing (= geboeid), dan wierp ik met eigen hand het vuur er in. 5. Indien gij de deur sloot, kon uw broer niet binnenkomen, als hij misschien een weinig vroeger naar huis kwam. 6. Het zou ons buiten beter bevallen*, wanneer er meer gezelschap was. 7. Toen Apollodores uitriep: „Ach, Socrates, gij sterft onschuldig!” antwoordde deze: „Wenschet gij, dat ik schuldig stierve?” 8. Bij deze zeereis scheen het, alsof alle elementen zich tegen ons verbonden. 9. Wanneer men vernam, dat gij de waarheid niet gezegd hebt, dan zou men u verachten. 10. Het ware te wenschen, dat alle leerlingen* lazen

Acht slaan op, achten auf; voorzichtig, vorsichtig; genoeg, Freude, w.; neuswijs, naseweis; slecht, übel; boeien, fesseln; vuur, Brand, m.; er in, hinein; binnen—, hinein—; buiten = op het land; er is, es gibt; vernehmen, erfahren.

en schreven zooals gij. 11. Stond een oude Batavier eens weer op, en zag hij zijn land eens weer, dan zou hij zeker groote oogen opzetten. 12. Wien zou ik mijn zaak beter aanbevelen, dan mijn besten vriend? 13. Wanneer wij altijd met het eenvoudige begonnen, en zoo tot het meer moeilijke overgingen, zouden wij spoediger tot ons doel geraken. 14. Bevond er (o) zich in iedere school een goede bibliotheek, dan hadden de leerlingen een schoone gelegenheid hun kennis (mv.) door lezen uit te breiden. 15. Het ware mogelijk, dat wij dwaalden en dat wij een verkeerden (valschen) weg insloegen. 16. Als de generaal ons nu beval den vijand aan te grijpen, dan hadden wij veel kans den slag te winnen en wanneer wij dezen slag wonnen, dan zou de vijand wel aftrekken. 17. Veertig jaren lang voerde Mozes het Israëlietische volk in de Arabische woestijn rond, opdat er (o) een jonger geslacht opgroeide, dat de kracht bezat, het land Kanaän te veroveren. 18. De naaktheid der behoeftigen kon bedekt (= gekleed) worden van (= uit) den pronk der ijdelen. 19. Wat zou het den mensch helpen (3), wanneer hij de geheele wereld won, en toch schade leed aan zijn ziel? 20. Wat zoudt gij doen, als gij soldaat waart en men u beval in het gezicht van den vijand over een rivier te zwemmen om een verloren vlag te halen? Welnu, ik zwom er over.

Opzetten, machen; aanbevelen, empfehlen; doel, Zweck, m., Ziel, f.; geraken tot, erreichen; bibliotheek, Bibliothek; kennis, Kenntnis; uitbreiden, vermehren; dwalen, sich irren; veel kans, eine gute Gelegenheit; aftrekken, abziehen; rond, umher; opgroeien, heranwachsen; naaktheid, Blöße, w.; behoeftig, dürrig; pronk, Prunk; schade lijden, Schaden nehmen; vernemen, erfahren; in het gezicht, angeichts; vlag, Flagge, w.; welnu, je nun; er over, hinüber.

1. Einige Verben, die bei uns stark sind, sind im Deutschen schwach, wie z. B. spannen, bannen, hijsen (hijschen), frangen, tauchen (duiken), ferben, schenten und lachen.

2. Andre sind schwach in einer Bedeutung, in einer andern stark; so sind z. B.

stark:	schwach:
pflegen (in Rat pflegen u. f. w.)	pflegen, gewoon zijn, verplegen
schleifen, slijpen	schleifen, sleepen, slechten
bewegen, bewegen, overhalen	bewegen, bewegen (eig.), roeren.
schaffen, scheppen	schaffen (in allen übrigen Bedeutungen)

3. Man verwechsle nicht:

stark:	schwach:
stechen (mit einem scharfen Gegenstand)	stechen, { steken (intr.), zijn, zitten steken (tr.), plaatsen
Man sagt: in See stechen und	in Brand stecken.
bitten, verzoeken	beten, bidden
liegen, liggen	leggen, leggen
saugen, zuigen	säugen, zoogen
ertrinken, verdrinken (intr.)	ertränken, verdrinken (trans.)
hängen, (intr.)	hängen, hangen (trans.).

1. In de 16e eeuw was Gent grooter dan de hoofdstad van Frankrijk, wat Karel V deed (= liet) zeggen: „Ik zou Parijs in mijn Gent steken“. 2. Wanneer de boog te sterk gespannen is, dan breekt hij. 3. De rechtschapen, rondborstige Aristides werd door toedoen van Themistocles door het zoogenaamde schervengerecht uit zijn vaderland verbannen. 4. Wanneer gij zonder vingerhoed naait, kunt gij u licht in den vinger steken. 5. Toen onze admiraal de vlag heesch, ving de strijd aan, die weldra algemeen werd. 6. Schillers duiker dook ten tweeden male in den afgrond, maar verdronk. 7. Mijn

Boog, Bogen. m.; rechtschapen, bieder; rondborstig, gerade; toedoen, Zuthun, f.; schervengerecht, Scherbengericht; vingerhoed, Fingerhut; naaien, nähen; duiker, Taucher.

vader placht te zeggen: „wat men 's morgens doet, behoef men 's avonds niet te doen, en 's avonds is de rust zoet.”

8. Wanneer men de kippen te veel voeder geeft, zoodat zij het laten liggen, dan houden zij op met (3u) leggen. 9. Ik durf onzen (den) buurman niet meer om zijn bootje vragen; ik heb het geheel bij hem verkorven, daar ik hem om zijn zonderlingen hoed uitgelachen heb. 10. In Birma, zegt de vorst Pückler-Muskau, worden de kinderen drie jaar lang gezoogd; daarentegen leeren zij vroeg rooken. 11. Wanneer iemand ons onwaarheden verteld heeft, zegt men: dat heeft hij uit zijn duim (= vingers) gezogen of uit de lucht gegrepen. 12. Tegenwoordig worden vestingmuren en wallen geslecht en in parken veranderd*. 13. Wat zou er (o) gebeuren, wanneer de aarde zich niet om hare as bewoog? 14. Nadat wij drie dagen op een gunstigen wind gewacht hadden, staken wij in zee en daar de wind gunstig was, verloren wij de kust spoedig uit het gezicht. 15. Toen de zieke zich bewoog, trad de geestelijke op hem toe, waarop de zieke hem verzocht met hem te bidden, en hij bad met hem. 16. Nadat de soldaten van Tilly naar hartelust geroofd en gemoord hadden, staken zij de stad Maagdeburg in brand. 17. Als de Germanen ten (in den) oorlog gingen (trokken), plachten zij ruwe krijgsliederen te zingen. 18. Men moet (jollen) de berenhuid niet verkoopen, eer de beer gedood (gestoken) is. 19. Ik zou (wollen) u de boeken terstond zenden, maar ik weet niet waar de jongen zit. 20. De veroveringen, die de Karthagers in Spanje maakten, bewogen de Romeinen om (o) met de stad Saguntum een verbond aan te gaan. 21. Met een bewogen stem bedankte de grijsaard voor de eer, die men hem bewezen

Behoeven, brauchen; voeder, Futter, f.; durven, wagen; bootje, Nachen, m.; daarentegen, dagegen; vroeg, frühzeitig; wal, Wall, m.; park, Anlage; hartelust, Herzenslust; verbond, Bündnis, f.; aangaan, eingehehen; bedanken, danken.

had. 22. Na den dood van Codrus schaften de Atheners de koninklijke waardigheid af. 23. De (o) natuur gaf aan alles, wat zij schiep, behoorlijk zijn wapens; zij heeft het paard met sterken hoef, gehoornd den stier geschapen. 24. Een brand van 17 dagen veranderde het trotsche Karthago in een puinhoop en, waar de vlijtige Phoeniciërs vijf eeuwen gewerkt en gehandeld hadden, weidden voortaan romeinsche slaven de kudden hunner verafwonende heeren. 25. Als men een vreemde taal dikwijls hoort spreken, gewent het oor zich aan de vreemde klanken. 26. Het portret hangt nu boven de sofa, maar wij willen het aan den anderen wand hangen tusschen de portretten onzer ouders. 27. De portretten hangen nu boven de sofa, maar wij willen ze boven de piano hangen. 28. Mozes zou (jollen) in den Nijl verdronken worden, toen de koningsdochter, die juist aan den oever wandelde, hem redde. 29. De lengte van een stok vermeerderd het aan zijn uiteinde opgehangen gewicht. 30. De waarheid verdrinkt nooit; al duikt men ze ook nog zoo vaak onder (= *wanneer men onderduikt*), zij komt altijd weer boven [het] water. 31. Theodora, de vrouw van keizer Justinianus, was een dochter van een oppasser der wilde dieren. Van haar prilste jeugd hadden haar ouders er haar aan gewend, op het tooneel voor het gemeen allerlei grimassen en grappen te maken. 32. Door het vele dragen gewent men aan (o) zijn kleeren (Uff.). 33. Wie in zijn jeugd geen orde en netheid leert, die leert het nooit; daaraan moet men zich vroeg gewennen. 34. Coriolanus belegerde Rome, waaruit hij verbannen was. 35. Mijn horloge stond

Kon. waardigheid, Königswürde, w.; behoorlijk, gehörig; gehoornd, gehörnt; puinhoop, Schutthaujen; werken, schaffen; weiden, weiden; verafwonend, fern; klank, Laut, m.; sofa, Sofa, f.; wandelen, lustwandeln; uiteinde, Ende, f.; onderduiken, untertauchen; oppasser, Wärter; pril, früh; tooneel, Theater, f.; gemeen, Pöbel, m.; grimas, Grimasse, w.; grap, Posse, w.; veel, häufig; netheid, Nettigkeit; belegeren, belagern.

plotseling stil, maar het begon (= ving aan) weer te loopen (= gaan), zoodra ik de veer bewoog. 36. De Frankische koningen bezochten de jaarlijksche volksvergaderingen in een met 4 ossen bespannen wagen.

Frankisch, fränfisch; vergadering, Versammlung.

ONTROUW.

Een muis wilde over een water, maar zij kon niet. Toen verzocht zij een kikvorsch om raad en hulp. De kikvorsch was een schelm en zei tot de muis: „Bind uw poot aan mijn poot, dan wil ik zwemmen en je er overtrekken.” Toen zij echter op het water gekomen waren, dook de kikvorsch onder en wilde de muis verdrinken. Terwijl nu echter de muis zich weert en werkt, vliegt er (o) een wouw voorbij en pakt de muis. Natuurlijk trekt hij den kikvorsch er ook uit en — vreet ze beide op (o).

Kikvorsch, Frosch, m.; er over . . . , hinüber . . . ; zich weren, sich wehren; werken, arbeiten; wouw, Weib, m.; voorbij—, daher—; pakken, fassen; er uit, heraus.

Mögen — dürfen.

Mögen bedeutet die Lust, den Willen haben, geneigt sein; 3. B.

Ich mag nicht essen (ik heb geen trek, geen lust enz.). Ich möchte wissen, wo er ist (ik zou wel willen weten enz.).

Dürfen bezeichnet die Freiheit, die Erlaubnis; 3. B.

Du darfst das nicht thun, deine Eltern wollen es nicht haben (gij moogt enz.). Ohne Jagdschein darf niemand jagen.

Ereilt der Sprechende einem andern die Erlaubnis, so gebraucht er das Verbum mögen; 3. B.

Wer mir den Becher kann wieder zeigen, er mag ihn behalten.

Sollen — werden.

Dem Sollen gegenüber steht immer ein Wollen; d. h. wenn es einen giebt, der soll, so giebt es einen andern, der will; 3. B.

Du sollst gleich fort (ich will es). Du sollst nicht stehlen (das Gesetz will es nicht). Er soll gleich kommen (mein Vater will es). Soll ich das Buch gleich bringen? (Wollen Sie, daß . . . ?)

In diesen beiden letzten Sätzen würden wir moeten sagen; wir übersezen sollen auch wohl mit behooren; 3. B.

Man soll (behoort, moet) immer seine Pflicht thun.

Sollen wird auch gebraucht, wenn etwas als ein Gerücht dargestellt wird; 3. B.

Er soll in aller Stille abgereist
sein.

{ Men zegt, dat hij
Hij moet in alle stilte
Het gerucht (men) wil, dat hij . .

Werden drückt eine reine Zukunft aus; 3. B.

Ich werde wahrscheinlich schon morgen einen Brief erhalten.

Bem. Zullen bei einem Infinitiv wird gar nicht oder durch wollen übersezt; 3. B.

Hij beloofde te zullen
komen.

Er versprach zu kommen
od. kommen zu wollen.

1. Indien gij geen *lust hebt* naar het paardenspel te gaan, ga dan met uw neef Hendrik naar den schouwburg. 2. Wij *zouden* dezen zomer *gaarne* een klein plezierreisje *willen* doen, maar de omstandigheden zijn ons niet gunstig. 3. *Mag* ik na mijn onvergefelijk gedrag nog hopen, dat u mij zult aanhooren? 4. Gij *moogt* de menschen niet beoordeelen naar datgene, wat zij zeggen, maar naar datgene, wat zij doen. 5. Geloof niet alles, wat gij weet; doe niet alles, wat gij *wilt*. 6. Een weldaad *behoort* nooit verweten te worden. 7. Zoodra gij uw

Paardenspel, Girsfuß, m.; schouwburg, Theater, f.; plezierreis, Vergnügungstreise, w.; omstandigheid, Umstand, m.; onvergefelijk, unverzeihlich; gedrag, Benehmen, f.; verwijten, vorwerfen.

werk af hebt, Karel, *moogt* ge uitgaan. 8. Frederik heeft thuis moeten blijven en niet *mogen* uitgaan, omdat hij niet wel is. 9. Na den slag bij Cannae *moet* Hannibal drie schepels gouden ringen, die van de armen der gedooide ridders gestroopt waren, naar Karthago gezonden hebben. 10. De huizen der Spartanen waren zeer ruw en zonder alle gemak, daar slechts de bijl en de zaag gebruikt *mochten* worden. 11. Velen beklagen zich over het geluk, die zich slechts over zich zelve beklagen *moesten*. 12. Ik *heb* geen *lust* hier langer in de hitte te staan; laten we voor de deur in de schaduw gaan zitten. 13. *Men zegt, dat* ons tam rundvee van den bison afstamt, dien men nog in de wouden van Lithauen aantreft. 14. Gij *zult* niet stelen, zegt het achtste gebod. 15. Men *moge* (3nd.) klagen over een zwaar verlies, maar men *mag* nooit over een hard lot morren. 16. Gij *zult* toch zeker niet zoo onedel zijn, om (o) uwen vijand, die ongelukkig is, nog ongelukkiger te maken. 17. Willem heeft mij gezegd spoedig *te zullen* schrijven, hoe het hem in zijn nieuwe betrekking bevalt. 18. *Zal* ik de brieven dadelijk naar de post brengen, of *wilt u*, dat ik eerst postpapier haal? 19. Wat dunkt u, *zullen* we morgen mooi weer hebben? Neen, mijn vriend, naar allen schijn *zal* 't morgen regenen. 20. Als die man zegt, dat hij mij niet betalen wil, dan zeg ik, dat hij betalen *zal*; 'k zal wel een middel vinden, om (o) hem daartoe te noodzaken. 21. Julius Cesar placht te zeggen, dat hij liever de eerste in een dorp dan de tweede in Rome *zou willen* zijn. 22. Wie niet zwemmen kan, *behoorde* nooit in diepe waters te gaan.

Werk, Arbeit, w.; af, beëndigt; schepel, Schessel, m.; stroopen, streifen; gemak, Bequemlichkeit; bijl, Beil, f.; hitte, Hitze, w.; schaduw, Schatten, m.; bison, Iir, m.; tam, zahm; gebod, Gebot, f.; verlies, Verlust, m.; morren, murren; betrekking, Stelle, w.; naar, auf; postpapier, Briefpapier; naar allen schijn, allem Anschein nach; noodzaken, nötigen.

DE EZEL IN DE LEEUWENHUID.

Een weggeloopt ezel vond in het bosch toevallig de huid van een leeuw. Hij stak zich er in en joeg menschen en dieren schrik aan. Zijn meester (= heer) zocht hem overal. Toen de ezel zijn meester zag, begon hij op vreeselijke manier te brullen, want hij wilde ook dezen misleiden. Maar zijn meester pakte hem bij de ooren en zei: „Anderen moogt ge misleiden, met mij zal het je niet gelukken; ik ken je, mijn waarde langoor.” Bij deze woorden gaf hij hem een duchtig pak slagen en joeg hem weer naar huis.

Weggeloopt, entlaufen; iemand schrik aanjagen, einen in Schrecken setzen; zien, sehen, erblicken; vreeselijk, fürchterlich; brullen, brüllen; misleiden, täuschen; pakken, packen; bij, an; met, bei; waard, lieb; duchtig, tüchtig; dracht, Tracht, w.; jagen, treiben.

Indirekte Rede.

Wiederholt man den Gedanken oder die Aussage eines andern nur dem Inhalte, nicht der Form nach, so bedient man sich der indirekten Rede; z. B.

Mein Freund erzählte mir: „Ich habe in der Hauptstraße ein schönes Haus gekauft.“ Indirekte Rede: Mein Freund erzählte mir, daß er in der Hauptstraße ein schönes Haus gekauft habe, oder, Mein Freund erzählte mir, er habe in der Hauptstraße ein schönes Haus gekauft.

Die Konjunktion daß kann also vor der indirekten Rede wegb bleiben, dann bleibt die Wortstellung die der direkten Rede; z. B.

Er sagte: „Ich bin krank.“ Er sagte, daß er krank sei, oder: Er sagte, er sei krank.

Vor einer längeren Satzverbindung läßt man gewöhnlich die Konjunktion daß weg; z. B.

Er sagte zu mir: „Es war im Sommer des Jahres 1850, als ich Sie

fennen lernte in dem Hause des Herrn X., bei dem Sie damals logierten." Er sagte zu mir, es sei im Sommer des Jahres 1850 gewesen, als er mich im Hause des Herrn X., bei dem ich damals logierte, fennen lernte.

Das Verbum steht in der indirekten Rede im Konjunktiv.

(Bem. Ich sage dir ja, daß es so ist.)

In der Regel gebraucht man im Deutschen in der indirekten Rede den Konjunktiv der Zeitform, die in der direkten Rede gebraucht war. Kann man jedoch in dem Fall an der Form des Verbuns den Konjunktiv nicht erkennen, so nimmt man anstatt der Präsensform die entsprechende Imperfektform; 3. B.

Ich sagte zu ihm: „Ich habe schon häufiger bemerkt, daß u. s. w.“

Indirekte Rede: Ich sagte zu ihm, ich hätte schon häufiger bemerkt, daß u. s. w.

Übung. Der Schüler verändere nun in den beiden nachfolgenden Stücken die direkte Rede in die indirekte.

Kaiser Rudolf und Jakob Müller.

Als Kaiser Rudolf einst sein Hoflager ¹⁾ zu Mainz hatte, kam ein Bürger von Zürich, Jakob Müller, zu ihm. Rudolf, welcher eben von den Großen des Reiches umgeben war, empfing ihn herzlich wie einen Bruder und stellte ihn den Fürsten und Herren vor. Diese konnten es nicht begreifen, daß der Kaiser gegen einen geringen Mann so viele Herablassung ²⁾ zeigte. Da erzählte der Kaiser:

„Als ich Hauptmann der Züricher war und mit dem Grafen von Regensburg Krieg führte, hatte ich mich zu weit abseits gewagt, so daß die Mannschaft mir nicht mehr zu Hilfe kommen konnte. Die Feinde drangen auf mich ein, und verwundet durch ein Geschöß ³⁾ fiel ich vom Pferde. Da kam dieser Bürger von Zürich, schlug die feindliche Umgebung männlich in die Flucht,

1) hof, hofhouding; 2) vriendelijkheid, minzaamheid (van een meerdere tegenover een mindere); 3) wat geschoten of geworpen wordt: pijlen, speren.

setzte mich auf mein eigenes Pferd und führte mich von dem Feinde weg. Deshalb werde ich ihn immer als den Mann ehren, der mir mit Gottes Hilfe das Leben gerettet hat." Hierauf schlug er ihn zum Ritter. So vergaß Rudolf von Habsburg auch in allem Glück und in der höchsten Herrlichkeit der Treue und Dankbarkeit gegen seine früheren Freunde nicht.

NB. Das Wort dieser (Bürger von Zürich) kann in der indirekten Rede nicht stehen bleiben (warum nicht?). Man muß es also durch einen andern Ausdruck ersetzen.

Der Schüler der Ameise.

Ein Eroberer verdankte seine Macht und Größe hauptsächlich seiner eisernen Beharrlichkeit ¹⁾. Auf diese Tugend wurde er vorzüglich ²⁾ durch folgendes Ereignis ³⁾ geführt. „In einem meiner ersten Kriege," erzählte er, „kam ich eines Tages so sehr ins Gedränge, daß ich in den Ruinen eines Gebäudes vor den mich verfolgenden Feinden Schutz suchte und daselbst viele Stunden versteckt bleiben mußte. Die Furcht, meinen Verfolgern in die Hände zu fallen, und der Gedanke, durch die erlittene Niederlage den ganzen Gewinn meiner bisherigen ⁴⁾ Anstrengungen ⁵⁾ zu verlieren, drückten meine Seele nieder. Ich verzweifelte an dem glücklichen Erfolg ⁶⁾ meiner Unternehmungen und beschloß sie aufzugeben. Da fiel mir plötzlich eine Ameise ⁷⁾ in die Augen, die bemüht war, ein Weizenkorn, ⁸⁾ größer als sie selbst, auf eine Anhöhe ⁹⁾ zu tragen. Das Tierchen fiel, wenn es mit seiner Last beinahe oben war, immer wieder herab, und ich zählte neunundsechzig vereitelte Versuche desselben. Aber es ließ ¹⁰⁾ nicht nach ¹⁰⁾, und bei dem siebzigsten Versuche erreichte es glücklich den Gipfel der Anhöhe. Dieses Beispiel ¹¹⁾ gab mir

1) volharding; 2) vooral; 3) gebeurtenis; 4) vroegere; 5) inspanningen; 6) uitslag; 7) mier; 8) tarwekorrel; 9) hoogte; 10) nachlassen, het opgeven; 11) voorbeeld.

neuen Mut, und ich zog aus dem Gesehenen eine Lehre, die mir später sehr oft zu ¹²⁾ statten ¹²⁾ kam:

Ensiges ¹³⁾ Ringen
Führt zum Gelingen."

12) te pas; 13) vlijtig.

Gewalt.

Übung (wie oben). Es gesellten ¹⁾ sich Rind, Ziege ²⁾ und Schaf zum Löwen und zogen mit einander auf die Jagd in einen Forst. Da sie nun einen Hirsch gefangen und in vier Teile gleich geteilt hatten, sprach der Löwe: „Ihr wißt, daß ein Teil mein ist als eures Gefellen; das andere gebührt mir als einem Könige unter den Tieren; das dritte will ich haben darum, daß ich stärker bin und mehr darnach gelaufen und gearbeitet habe als ihr alle drei; wenn ihr aber das vierte haben wollt, so müßt ihr mir's mit Gewalt nehmen." Also mußten die drei für ihre Mühe das Nachsehen ³⁾ und den Schaden zum Lohn haben.

1) sich gesellen zu, zich voegen bij; 2) geit; 3) toekijken.

Die sieben Stäbe.

Ein Vater hatte sieben Söhne, die öfters mit einander uneins wurden. Über dem Zanken ¹⁾ und Streiten versäumten sie die Arbeit. Ja, einige böse Menschen hatten im Sinne, sich diese Uneinigkeit zu nütze zu machen und die Söhne nach dem Tode des Vaters um ²⁾ ihr Erbteil zu bringen ³⁾.

Da ließ der ehrwürdige Greis eines Tages alle sieben Söhne zusammenkommen, legte ihnen sieben Stäbe vor, die fest zusammen gebunden waren, und sagte: „Demjenigen von euch, welcher diesen Bündel Stäbe entzwei bricht, zahle ich hundert große Thaler bar!" ³⁾.

1) twisten; 2) bringen um, doen verliezen, ontnemen; 3) contant.

Einer nach dem andern strengte alle seine Kräfte an, und jeder sagte nach langem, vergeblichem Bemühen: „Es ist gar nicht möglich!“

„Und doch,“ sagte der Vater, „ist nichts leichter.“ (Er löste ⁴⁾ den Bündel auf ⁴⁾) und zerbrach einen Stab nach dem andern mit geringer Mühe. „Ei,“ riefen die Söhne, „so ist es freilich leicht, so kann es ein kleiner Knabe auch!“

Der Vater aber sprach: „Wie es mit diesen Stäben ist, so ist es mit euch, meine Söhne. So lange ihr fest zusammen haltet, werdet ihr bestehen, und niemand wird euch überwältigen können. Wird aber das Band der Eintracht, das euch verbinden soll, aufgelöst, so geht es euch, wie den zerbrochenen Stäben.“

4) auflösen, losmaken.

N.B. Interjektionen und Auredewörter fallen in der ind. Rede natürlich weg.

Natürlich können auch Fragen und Ausrufungen indirekt wiedergegeben werden; z. B.

Direkte Rede.

Indirekte Rede.

Er fragte mich: Ist dein Bruder noch krank?

Er fragte mich, ob mein Bruder noch krank sei.

Er fragte: wer hat das gethan?

Er fragte, wer das gethan habe.

Er rief aus: Wie schön ist doch diese Aussicht.

Er rief aus, wie schön die Aussicht sei.

Der Imperativ der direkten Rede wird in der indirekten Rede durch Hilfsverben umschrieben, und zwar durch sollen und mögen; z. B.

Direkte Rede.

Indirekte Rede.

Ich rief ihm zu: „Komm doch bald zu mir!“

Ich rief ihm zu, er möge (od. solle) bald zu mir kommen.

Ich sagte ihm: Schreib!

Ich sagte ihm, er solle schreiben.

Wenn in der direkten Rede ein Konjunktiv steht, so bleibt dieser in der indirekten Rede unverändert stehen; z. B.

Er sagte: „Wenn ich Geld hätte, so ginge ich auf Reisen.“

Er sagte, wenn er Geld hätte, so ginge er auf Reisen.

Schlußbemerkung. Wenn in einer und derselben Erzählung beides vorkommt, direkte und indirekte Rede, so wird man finden, daß die direkte Rede besonders dann angewendet wird, wenn man die Lebendigkeit der Darstellung erhöhen will.

Übungen (wie oben).

Ajop.

Ajop ging einst nach einem Städtchen hin.
Ein Wanderer kommt und grüßet ihn
und fragt: „Wie lange, Freund, hab ich zu gehen
bis zu dem Flecken dort, den wir von weitem sehen?“
„Geh,“ spricht Ajop. — „Das weiß ich wohl,
daß, wenn ich weiter kommen soll,
ich gehen muß. Mein, du sollst mir sagen,
wie lange.“ — „Geh!“ — „Der Kerl ist toll;
ich werde nichts von ihm erfragen,“¹⁾
brummt er und geht. „He!“ ruft Ajop, „ein Wort!
Zwei Stunden gehst du bis zum Flecken dort.“
Der Wanderer bleibt betroffen stehen.
„Ei,“ ruft er, „und wie weißt du's nun?“
„Und wie,“ versetzt Ajop, „kannst ich den Ausdruck thun,
bevor ich deinen Gang gesehen?“

1) door vragen te weten komen.

Die Katze und die Mäuse.

Die Mäuse hielten einmal eine Volksversammlung, um sich zu beraten, wie sie den Nachstellungen¹⁾ der Katzen entgehen sollten. Da war aber guter Rat teuer, und vergebens rief der Vorsitzende die erfahrensten Mäuse der Gemeinde auf, bis endlich ein junger Mäuserich²⁾ zwei Finger emporstreckte und um die Erlaubnis bat

1) vervolgingen; 2) mannelijke muis.

zu sprechen. Als diesem nun das Wort gegeben ward, hub er an und sprach: „Ich habe lange darüber nachgedacht, warum uns die Katzen so gefährlich sind. Das liegt nicht sowohl an ihrer Geschwindigkeit, wovon soviel Wesens³⁾ gemacht wird, — würden wir sie zu rechter Zeit gewahr, so wären wir wohl behende genug, in unser Loch zu entspringen, ehe sie uns etwas anhaben⁴⁾ könnten. Ihre Überlegenheit⁵⁾ liegt vielmehr in ihren samtlenen Pfoten, unter welchen sie ihre grausamen Krallen⁶⁾ so lange zu verbergen wissen, bis sie uns in den Fängen⁶⁾ haben. Denn da wir den Schall der Katzen nicht vernehmen, so tanzen und springen wir noch unbesorgt über Tische und Bänke, wenn der Todfeind schon hervorschleicht⁷⁾ und den Buckel zum Sprunge krümmt, uns zu haschen und zu würgen. Darum ist meine Meinung, man müsse den Katzen die Schelle anhängen, damit der Schall uns ihre Nähe verkünde, bevor es zu spät ist.“ Dieser Vorschlag fand so großen Anklang⁸⁾, daß er alsbald zum Beschluß erhoben ward. Es fragte sich jetzt nur noch, wer es übernehmen⁹⁾ sollte, der Katze die Schelle anzuhängen. Der Vorsitzende meinte: „Hierzu wird niemand geeigneter¹⁰⁾ sein als derjenige, der so schlaunen Rat erdacht hat.“ Da geriet der junge Mäuserich in Verlegenheit und stotterte die Entschuldigung heraus: „Ich bin hierzu zu jung, ich kenne die Katze nicht genug; mein Großvater, der sie besser kennt, wird dazu geschickter sein.“ Dieser erklärte aber: „Eben weil ich die Katze zu gut kenne, werde ich mich wohl hüten, einen solchen Auftrag¹¹⁾ zu übernehmen.“ Auch sonst wollte sich niemand hierzu verstehen, und so blieb der Beschluß unausgeführt und die Herrschaft der Katzen über die Mäuse ungebrochen.

3) ophief; 4) doen; 5) meerderheid; 6) klauwen; 7) sluipend aankomt; 8) bijval; 9) op zich nemen; 10) geschikter; 11) last, taak.

Der Esel und der Wolf.

Ein Esel begegnete einem hungrigen Wolfe. „Habe Mitleiden

mit mir," sagte der zitternde Esel; „ich bin ein armes, krankes Thier; sieh nur, was für einen Dorn ich mir in den Fuß getreten habe!" —

„Wahrhaftig, du dauerst ¹⁾ mich," versetzte der Wolf, und ich finde mich in meinem Gewissen verbunden, dich von diesen Schmerzen zu befreien." —

Kaum war das Wort gesagt, so ward der Esel zerrissen.

1) du dauerst mich, gij boezemt mij medelijden in.

Die Biene und die Bremse.

Eine Bremse ¹⁾ gab ²⁾ einst bei der Arbeit von mehreren Bienen eine Zuschauerin ab. ³⁾

„Hm!" fing sie endlich an zu summen ³⁾, „was dieses für ein steifes, gezwungenes, langames Geschäft ⁴⁾ ist! Wozu nützt es nun, alles so abzugirfeln ⁵⁾, so sorgfältig einzuteilen, so übertrieben reinlich zu machen? Ihr würdet in der Zeit, die ihr mit dieser unnötigen Ordnung verliert, zehnmal ein- und ausfliegen können." —

„Störe uns nicht, meine Freundin!" erwiderte eine Biene: „Unordnung scheint nur, zu fördern, und ist am Ende der größte Zeitverlust; aber die Hälfte seiner Arbeit hat derjenige gethan, der sich frühzeitig an Ordnung gewöhnt." —

1) Bremse, paardenvlieg, horzel; 2) zijn; 3) gonzen; 4) werk; 5) afronden.

Der Streit um die Wiese.

Von zwei alten Schweizern wird erzählt, daß sie einen Streit um eine Wiese hatten. Jeder glaubte ein gutes Recht an dieselbe zu haben. Da kam eines Tages der eine zum andern und sagte ihm: „Ich habe die Richter zusammen kommen lassen. Wir waren beide nicht gelehrt genug, unsere Sache ins Reine zu bringen. Komm morgen mit vor Gericht!" Der andere antwortete: „Ich

kann morgen nicht, ich habe mein Heu gemäht; es muß eingebracht werden." Nach einigem Besinnen fügte derselbe hinzu: „Geh du doch allein, sage den Richtern deine und meine Gründe, und laß sie dann entscheiden." ¹⁾ Der andere nahm es an, ging, führte beide Sachen in schlichter ²⁾ Wahrheit, kam am Abend wieder, trat bei dem Widersacher ³⁾ ein und verkündete ihm: „Die Richter haben für dich entschieden. Gottlob, daß unser Hader ⁴⁾ aus ist."

1) beslissen; 2) eenvoudig; 3) tegenpartij; 4) twist.

Vraag: Nach welchen Verben kommt also der Konjunktiv vor?

1. De Perzen geloofden, dat de zon de eenige god was.
2. Mijn vriend beweert, dat hij u in den dierentuin gezien heeft.
3. Men verzekert, dat het gebruik* van het buskruit den Chineezzen reeds bekend was, voor Barthold Schwarz het uitvond.
4. Goud en zilver zijn de eenige deugden van vele lieden, die gelooven, dat armoede en ondeugd gelijkbeteekenend zijn.
5. Solon had gelijk met (o) te zeggen, dat men over de verdienste van een mensch eerst na zijn dood kan oordeelen.
6. De Arabieren zeggen van den Libanon, dat hij op zijn hoofd* den winter, op zijn schouders de lente en in zijn schoot den herfst draagt, maar dat de zomer aan zijn voet aan de Middellandsche Zee sluimert.
7. Iemand pochte, dat hij een geheel schepel dukaten te huis had. Toen* hij ze toonen zou, haalde hij een klein rond doosje voor den dag, dat men met de hand bedekken kon. Maar hij redde zich met een goede uitvlucht: de dukatenmaat, zei hij, was kleiner dan de vruchtenmaat.
8. Gij kent de vertelling van den herdersknaap, die de gewoonte aangenomen had van te liegen (= zich het liegen aangewend had) en meende, dat men voor de grap wel liegen mocht.
9. Harun al Raschid droomde eens, dat hem al zijn tanden uitgevallen waren. Hij liet een droomuitlegger komen

en vroeg, wat de droom te beduiden had. Deze zei, dat hij al zijn bloedverwanten zou zien sterven. De sultan, vertoornd over deze uitlegging, liet hem honderd stokslagen geven en een anderen uitlegger roepen. Deze antwoordde op de vraag: wat de droom beduidde: „Moge de hemel uwe aanverwanten een lang leven schenken! De droom beduidt, dat gij ze allen zult overleven.” De kalif liet hem honderd dukaten geven. Eigenlijk hadden beide uitleggers hetzelfde gezegd.

Beweren, behaupten; dieren—, Tier—; buskruit, Schießpulver, s.; Chinees, Chinese; verdienste, Verdienst, s.; sluimeren, schlummern; pochen, pochen; schepel, Scheffel, m; doosje, Schächtelchen; voor den dag, zum Vorschein; zich redden, sich helfen; uitvlucht, Ausrede, w.; vruchtenmaat, Fruchtmaß, s.; zich aanwennen, sich angewöhnen; voor de grap, im Scherz; wel, schon; droomen, träumen; uitleggen, auslegen; de bloedverwant, der Verwandte; vertoornd, erzürnt; eigenlijk, im Grunde.

Verben mit Dativ.

Einige Verben, die bei uns einen Akkusativ erfordern, werden im Deutschen mit dem Dativ gebraucht; die üblichsten sind:

danke, danken	glauben, gelooven	schaden, schaden
dienen, dienen	gleichen, gelijken op	schmeicheln, vleien
drohen, dreigen	helfen*, helpen	trauen, vertrouwen
folgen, volgen	raten, raden	trogen, trotseeren.

nebst: begegnen †) (bejegenen, ontmoeten), beistehen, erliegen

*) Auch die Ableitungen und Zusammens.; ausgenommen sich behelfen.

†) Wird mit sein konjugiert.

N.B. Trauen (door den echt verbinden) erfordert den Akkusativ.

Den Bräutigam und auch die Braut

Die hat der Herr Pastor getraut.

Was bedeutet: Traue, schaue, wem (Spruch)?

(bezwijken aan) und die Verben, welche mit **wider** (weer, tegen) zusammengeſetzt ſind.

Die Verben bedienen, bedrohen, beſolgen (opvolgen) regieren den Aff.

1. De Grieken vergaten nooit den goden te offeren, om hen te danken, wanneer zij een overwinning behaald hadden. 2. Vertrouw die menschen niet, die iedereen (= allen) vleien. 3. God groet menigeen, die hem niet terug groet (= dankt). 4. Karel, de vader van Pepijn den Korten, werd hamer genoemd, omdat niets zijn dapperheid kon weerstaan. 5. Volg steeds de raadgevingen uwer ouders en onderwijzers, zij zijn uwe beste vrienden. 6. Het is schadelijk voor de gezondheid, langer dan 8 uren te slapen. 7. Wie niet te raden is, die is niet te helpen. 8. Gij zult niet alleen ieder het zijne laten, maar hem ook met het uwe bijstaan. 9. Petersburg heeft zelfs in den winter nachten, die op den dag gelijken. 10. De menschen beloonen vaak diegenen, die hen raden en dienen, met ondank, zij haten degenen, die hen weerspreken en gelooven hen, die hen vleien. 11. Een tyran dreigde een filosoof met den dood. „Heb ik u gezegd,” antwoordde deze, „dat ik onsterfelijk ben?” 12. God beware mij voor dengenen, op wien ik mij verlaat; ik zal mij zelven behoeden voor hem, dien ik wantrouw. 13. Ulysses beval zijn matrozen, hunne ooren met was dicht te stoppen; hij zelf liet zich aan den mast binden, om het tooverachtig gezang der sirenen te weerstaan. 14. Uw morren zal tot niets dienen (= helpen), volg mijn raad en trotseer de bevelen, die men u gegeven heeft niet; geloof mij, het zou u (gij zoudt het) berouwen. 15. Deze jonge man bezweek aan een ziekte, die hij zich zelven door zijn roekeloosheid op den hals had gehaald. 16. Ik zal mij vooreerst met dit slechte woordenboek behelpen; maar wanneer gij Frits ontmoet, verzoek hem

dan, mij het zijne voor (auf) een paar dagen te leenen.*
 17. Den knecht, die ons bediende, bedreigt een groot ongeluk; zijn spaarpenningen, die hij aan een handelaar heeft toevertrouwd, zijn waarschijnlijk verloren. 18. Ik heb dien man dikwijls ontmoet en ik ken hem nog niet. 19. Wanneer iemand u een goeden raad geeft, volg dien dan op.

Behalen, davon tragen; raadgeving, Ratsschlag, m.; ondank, Undank, m.; zich verlaten op iem., sich jemand anvertrauen; zich behoeden voor, sich schützen vor; wantrouwen, misstrauen; matroos, Matrose; dichtstoppen, zustopfen; mast, Mast(baum); tooverachtig gezang, Zauberton (Mehrh.); het berouwt mij, es reut mich; zich iets op den hals halen, sich etwas zusiehen; roekeloosheid, Ruchlosigkeit; spaarpenning, Sparpfennig; raad, Rat, m.

Machen — Um zu.

Die deutsche Sprache gebraucht oft **machen**, wo wir *doen* haben und zwar:

a. in Ausdrücken wie: eine Reise machen, einem Vorwürfe (verwijtingen) machen.

b. bei einem Infinitiv; z. B.; du machst (doet) mich lachen.

c. Was machst du? Wat voert gij uit?

Im Fall unter b wird auch wohl **lassen** gebraucht; z. B.

Dein Benehmen (gedrag) läßt mich glauben, daß du nicht zufrieden bist.

d. **Um zu** steht vor einem Infinitiv, wenn der Zweck ausgedrückt werden soll; z. B. Wir essen, um zu leben.

aber:

Hij dwong mij, om dat te doen,	er nötigte mich, dieses zu thun.
Ik heb geen lust, om dat te doen,	ich habe keine Lust, das zu thun.
Dat is hard, om te verdragen,	das ist hart, zu ertragen.

Wohl wird um zu gesetzt, wenn einem Objektiv genug oder zu vorangeht; z. B.

Er ist reich genug, um das Haus zu kaufen.
Wir sind zu ermüdet, um unsere Reise fortzusetzen.

1. Wie heeft de eerste reis om de wereld gedaan? 2. De kunst, om kousen te breien, werd eerst onder Frans I uitgevonden. 3. Houd u nooit voor schrander of machtig genoeg, om de wetten naar uw believen uit te leggen. 4. Columbus heeft een groote ontdekking gedaan; een ander had ze kunnen doen. 5. Sedert de uitvinding* der lucifers gebruikt men den vuursteen bijna niet meer, om vuur te maken. 6. In de 16e eeuw was Gent grooter dan de hoofdstad van Frankrijk, wat Karel V deed zeggen: „Ik zou Parijs in mijn Gent steken”. 7. Men is niet geschikt, om officier te zijn, zei Napoleon, wanneer men het hoofd anders dan door een kanonskogel verliezen kan. 8. Men is nooit te oud, om te leeren. 9. De ontzettende afstand der sterren en de glans, waarmee ze stralen, doen gelooven, dat het evenveel zonnen zijn, van welke ieder haar planeten en kometen heeft. 10. Wie zich sterk genoeg denkt, om iedereen te ontberen, bedriegt zich zeer. 11. De zelfzuchtige zou een boom omhouwen, om een appel geheel op zijn gemak te plukken. 12. Welke gewichtige uitvindingen zijn er (o) in onze eeuw gedaan? 13. Oudere menschen hebben veelal de gewoonte, om des namiddags een slaapje te doen. 14. Toen Columbus de leden eener vergadering uitnoodigde, om een ei zoo op de punt te zetten, dat het bleef² staan¹, wilde ieder het beproeven, maar het gelukte niemand. 15. De geringe aanleg (mv.), dien mijn broer voor de taalstudie toonde te bezitten (= getoond heeft), heeft mijn vader aanleiding gegeven, om

Breien, stricken; schrander, einsichtsvoll; believen, Belieben; lucifers, Zündhölzer; bijna niet, kaum; geschikt, geeignet; ontzettend, ungeheuer; afstand, Entfernung; zich bedriegen, sich täuschen; geheel op zijn gemak, ganz bequemlich; slaapje, Schläfchen; lid, Mitglied, i.; vergadering, Versammlung; beproeven, versuchen; aanleg, Anlage; taalstudie, Sprachstudium, i.; aanleiding geven, veranlassen (ichwach).

hem een andere loopbaan te doen kiezen. 16. Wat voert Hendrik toch uit? Ik weet niet, wat hij doet; hij zei mij, dat hij zijn thema in het net wilde schrijven.

Loopbaan, Laufbahn, w.; in het net, ins Reine.

Verben, die einen Infinitiv hinter sich haben, mit oder ohne **zu**, kommen in einem abhängigen Satz hinter den Infinitiv zu stehen; 3. B.;

Er **hieß** (gelastte) mich kommen; aber: Als er mich kommen **hieß**, fing er an zu lachen.

1. Wanneer men een vreemde taal vaak hoort spreken, gewent zich het oor aan de vreemde klanken. 2. Waarschuw mij, zoodra gij den postwagen ziet komen; want ik wil ook mee. 3. Als gij mij een weinig helpt werken, zal ik je op je wandeling naar N. vergezellen. 4. Wie ten minste niet leert lezen, schrijven en rekenen, zal 't zeker niet ver brengen. 5. Ongelukkig is hij, die zich zelven nooit weet te helpen. 6. Ofschoon ik mijn broer wist te overreden, u geen beleedigenden brief te schrijven, schijnt het toch, dat hij u op iedere wijze zoekt te benadeelen. 7. De vrienden en bekenden, die ik daar hoopte te vinden, heb ik helaas niet aangetroffen. 8. Toen* wij den sjouwerman lieten komen, vertelde hij ons nauwkeurig, wat er gebeurd was. 9. Zoo vaak ik dat lied hoor zingen, denk ik aan mijn goede moeder, die het altijd placht te zingen. 10. Menigeen zegt dikwijls meer, dan hij behoeft te zeggen, en daardoor brengt hij zich niet zelden in een neteligen toestand. 11. Ieder mensch geldt in de wereld slechts zooveel, als hij zich doet gelden. 12. Wat deden de Romeinen, toen Hannibal Rome dreigde te veroveren? Zij bevalen Scipio naar Karthago te trekken, om het in te nemen.

Klank, Laut, m.; wandeling, Spaziergang, m.; ten minste, wenigstens; benadeelen, schaden (3); sjouwerman, Diensthmann; behoeven, brauchen; netelig, mißlich; toestand, Lage, w.

DE STROOPOP.

Een boer had een schoon tarweveld. Daar kwamen de muschen en vraten de halfrijpe korrels op (o). Toen* ging de man des morgens in de (= alle) vroegte naar buiten, om op die spitsboeven te schieten; maar toen* hij op zijn akker kwam, waren zij er al geweest. Zij zaten nu in (op) den kerseboom van zijn (= den) buurman en snoepten kersen en maakten een leven, alsof zij pret hadden van hun spitsboeverij. De boer krabde zich achter de ooren en overlegde, wat hij doen zou (jollen). Op eens viel hem een goed middel in. Toen hij thuis kwam, nam hij een stok, wikkelde er stroo om heen (o), maakte er (= hem) twee armen aan (o), trok hem vervolgens zijn ouden rok aan, zette hem zijn ouden hoed op en gaf hem een groote zweep in de hand. Zoodra het avond was en de musschen sliepen, zette hij dit monster midden op zijn akker. Toen nu den anderen morgen de musschen weer kwamen, ziedaar, daar stond reeds de boer in zijn ouden rok en met zijn ouden hoed op (o) en dreigde hen met zijn zweep. Daar hij er (o) zoo gevaarlijk uitzag, durfden zij niet nader te komen, maar loerden in de buurt, of de man met de zweep ook naar huis zou gaan. Maar hij bleef staan en, als de wind kwam, zwaaide hij zijn zweep zoo hoog, dat zij zeer bang werden (= dat hun ernstig bang werd). Eindelijk vlogen zij met een hongerige maag naar huis, waar zij in de kaaskamer een goed maal hoopten te vinden. Maar dat bekwam hun nog slechter. Toen namelijk de boer de musschen op (naar) zijn open venster zag loeren, verborg hij zich achter de deur en toen nu de kaasdieven naar binnen gevlogen waren en juist meenden, een gelukkige vondst gedaan te hebben, toen trok hij het venster met (aan) een draad toe en ziedaar, de heeren musschen waren allen gevangen.

Stroopop, Strohmänn; tarweveld, Weizenacker, m.; musch, Spatz, Sperling, m.; korrel, Korn, f.; vroegte, Frühe, w.; naar buiten, hinaus; spitspruyt, Sprachübungen. 3e druk.

boef, Spitzbube, m.; er al, schon da; kerseboom, Kirschbaum; snoepen, naschen; een leven maken, lärmten; pret hebben van, sich freuen über; krabben, fragen; overleggen, überlegen; invallen, einfallen; thuis, nach Hause; wikkelen, wickeln; er om, darum; vervolgens, dann; zweep, Peitsche, w.; monster, Ungeheuer, f.; ziedaar, siehe da; nader komen, herbeikommen; loeren, lauern; buurt, Nachbarschaft; de man met de zweep, der Peitschenmann; zwaaien, schwingen; bang, bange; maag, Magen, m.; kaaskamer, Käsekammer, w.; maal, Mahl, f.; slecht, übel; zich verbergen, sich verstecken; naar binnen, hinein; juist, eben; meenen, glauben; vondst, Fund, m.

Das Substantiv.

Geschlecht.

- Männlich** sind 1. Die Namen der Himmelsgegenden (*windstreken*), Jahreszeiten, Monate und Tage; z. B. der Norden — der Osten — der Frühling — der Januar — der Mittwoch
2. Die Namen der Steine und Berge; z. B. der Diamant, der Mont-Blanc.
3. Die Verbalstämme und ihre Zusammensetzungen; z. B. der Flug, der Griff, der Begriff, der Angriff.
4. Die Substantive auf **ing, ling**: der Hering, der Sperling.
- Weiblich** sind 1. Die Namen der Bäume und Früchte; z. B. die Eiche, die Erbsen. Von den Bäumen sind ausgenommen der Ahorn, der Pflaum, der Holunder, der Flieder, und von den Früchten der Apfel, der Kürbis und die Feldfrüchte: der Reis (*rijst*), der Hafer u. s. w.; aber die Gerste und die Kartoffel.
2. Die Namen der Blumen: die Primel (*primula veris*), die Aurikel (*auricula*), die Lilie.
- Die Wörter auf **e, ei, heit, feit, schaft, ung**.
- Männlich** sind 1. Die Namen der Buchstaben und Notenzeichen; z. B. das A, das Ja.
2. Die Namen der Metalle; ausgen.: der Stahl, die Bronze.
3. Die Wörter auf **tum**; z. B. das Wachstum, ausgen. der Reichtum und der Irrtum.

Folgende Substantive haben zweierlei Geschlecht bei
zweifacher Bedeutung.

der Band, band, boekdeel.	das Band, band, lint.
der Bund, verbond, bond.	das Bund, bos (sleutels, hooi enz.).
der Gehalt, gehalte.	das Gehalt, traktament.
der Kiefer, kakebeen.	die Kiefer, pijnboom.
der Kunde, klant.	die Kunde, bericht.
der Lohn, belooning.	das Lohn, loon (van een werkmán).
die Mark, mark.	das Mark, merg.
der Schild, schild.	das Schild, plaat, uithangbord enz.
der See, meer.	die See, zee.
der Sprosse, spruit.	die Sprosse, sport.
der Verdienst, verdienste (winst).	das Verdienst, verdienste (verdienste- lijkheid).

Nachstehende Substantive haben ein anderes Geschlecht als das
entsprechende holländische Wort.

der Abschied, afscheid, ontslag.	der Fang, vangst.
das Almosen, aalmoes.	die Folge, gevolg.
das Alter, ouderdom.	der Gebrauch, gebruik.
das Altertum, de oudheid.	die Geduld, geduld.
der Anker, anker.	der Gefallen, genoegen.
die Antwort, antwoord.	die Gefahr, gevaar.
die Arbeit, arbeid, werk.	der Gehorsam, gehoorzaamheid.
der Artikel, artikel.	der Hof, hof.
die Aufsicht, opzicht.	das Kabel, kabel.
der Ausdruck, uitdrukking.	der Kanal, kanaal.
das Barometer, barometer.	das Kanapee, kanapee.
das Beil, bijl.	die Kanone, kanon.
die Bibel, bijbel.	das Kap, kaap.
das Boot, boot.	der Kompaß, kompas.
der Brunnen, bron.	der Kontrast, contrast.
der Charakter, karakter.	der Körper, lichaam.
das Datum, datum.	der Kredit, het krediet.
das Echo, de echo.	der Krug, kruik.
das Glend, ellende.	die Kugel, kogel, bal.
der Entschluß, besluit.	das Laster, ondeugd.

der Luxus, weelde.	der Schnee, sneeuw.
der Magen, maag.	die Schrift, schrift.
der Mond, maan, maand.	das Sofa, sofa.
der Moschus, muskus.	der Speck, spek.
die Not, nood.	der Schweiß, zweet.
der Nutzen, nut.	der Tabak, tabak.
der Ofen, kachel.	der Teil, deel (gedeelte).
das Öl, olie.	das Ufer, oever.
die Orgel, orgel.	der Unterhalt, onderhoud.
der Palast, paleis.	der Unterricht, onderwijs.
der Plan, plan.	der Unterschied, onderscheid.
der Prozeß, proces.	der Vergleich, vergelijk.
der Punkt, punt.	der Verlust, verlies.
der Purpur, purper.	der Verrat, verraad.
die Saat, koren (op den akker).	der Verstand, verstand.
der Saft, sap.	der Vorfall, voorval.
der Sand, zand.	der Vorteil, voordeel.
der Schatten, schaduw.	der Wert, waarde.
der Schlamm, slijk.	die Wurzel, wortel.
der Schmutz, sieraad.	der Zweck, doel.

1. Welk onderscheid maakt gij tusschen wreedheid, die belee-
 digt, en medelijden, dat nergens toe (= tot niets) dient? 2. Het
 lezen vormt het hart en verlicht het verstand. 3. Het gebruik
 is een der wetgevers der talen. 4. Steek uw huis niet in
 brand, om de maan te ergeren. 5. De Noordzeekust van Duitsch-
 land is overal zeer vlak*, zoodat slechts kleinere vaartuigen den
 oever kunnen bereiken. 6. Thans gaan alle schepen, die vroe-
 ger om de Kaap plachten te gaan, door het Suez-Kanaal.
 7. Wanneer men de beweging op het kanaal aanziet, wordt
 het (o) terstond duidelijk, wie het het meest gebruikt en dus
 ook het meeste nut er van (uit) trekt. 8. De belangrijkste
 graansoorten zijn de tarwe, de rogge, de gerst en de

Wreedheid, Grausamkeit; medelijden, Mitleid; dienen, nützen (nutzen);
 vormen, bilden; wetgever, Gesetzgeber; ergeren, ärgern; kust, Küste; be-
 langrijk, wichtig; graansoort, Getreideart; tarwe, Weizen; rogge, Roggen.

haver. 9. Waar het voor onze tarwe te warm wordt, daar groeit de rijst en de maïs. 10. Wie een proces om een hen heeft, die neme liever het ei daarvoor. 11. De sneeuw beschut de planten voor te sterke vorst. 12. Tien jaren na zijn terugkeer naar Sparta sloot Menelaus zich nog altijd in zijn paleis op, om de vrienden te beweenen, die hij onder de muren van Troje verloren had. 13. De warmte der lente brengt het sap der boomen in beweging. 14. Een onderzeesche kabel maakt het mogelijk snel berichten van Europa naar Amerika over te brengen. 15. Verzacht de ellende der armen, in zooverre die (zij) niet het gevolg van traagheid is. 16. Het is dikwijls noodig, een besluit dadelijk te nemen. 17. Wanneer ik den datum geweten had, dan had ik dien ook aangegeven. 18. Een Franschman, Nicot geheeten, bracht in het jaar 1560 de tabak naar Frankrijk. 19. Het spek en de noot zijn het lokaas, waarmee men muizen vangt. 20. Het is onverstandig te loochenen, dat er in de natuur een verstandig plan aanwezig is. 21. Door den algemeenen nood gedrongen, beperkte iedereen zijn uitgaven. 22. Bij de oude Germanen rustte de zorg voor de huishouding op de vrouw; grijsaards en kinderen hielpen in de zaken; de huisvader had alleen het opzicht. 23. Hoe schoon is de natuur, wanneer het woud bladeren heeft, de vogel zingt, het koren aren schiet en de wolk met een boog van den hemel (neer) hangt. 24. De stad Berlijn is een gewichtig middelpunt van verkeer voor Noordduitschland, ja voor het Europeesche vastland. 25. De kruik gaat zoolang te water (*naar* (3u))

Terugkeer, Rückkehr, w.; zich opsluiten, sich ein—; onderzeesch, unterseeisch; overbrengen, gelangen lassen; verzachten, lindern; traagheid, Trägheit; besluit, Entschluß; nemen, fassen; lokaas, Lockspeise; (on)verstandig, (un)vernünftig; loochenen, leugnen; aanwezig, vorhanden; beperken, einschränken; rusten op, obliegen (3); huishouding, Wirtschaft, w.; grijsaard, Greis; zaak, Geschäft, f.; aar, Ähre, w.; middelp. van verkeer, Verkehrs—; vasteland, Festland.

de bron), tot zij breekt. 26. De boomolie is een hoogst gewichtig handelsartikel, dat groote geldsommen naar het vaderland van den olijfboom voert. 27. De thee gedijt alleen goed in haar vaderland, China en in Japan. 28. Sterke koffie doet de zenuwen hevig aan, veroorzaakt beven der ledematen en bederft ten laatste de maag. 29. De Oosterlingen kennen aan het cederhout niet slechts een eeuwigdurende groei-kracht (*wasdom*), maar ook een levende ziel toe. 30. De bedelaar groet den rok, omdat hij dengenen om een aalmoes vraagt, die hem draagt; wanneer de vreemde gekleed was zooals hij, dan zou hij hem voorbij laten gaan, zonder hem te groeten. 31. De staart van den walvisch is 5 à 6 meter breed en heeft een groote kracht; één slag er van kan een boot verbrijzelen. 32. De haringvangst hield eertijds 45000 menschen bij ons bezig en bracht jaarlijks millioenen op. / 33. Ons schip verloor bij den laatsten storm zijn anker. 34. De pisang is een boom, die vruchten draagt van een voet lang, die den vorm van komkommers hebben. 35. Het geduld overwint alle zwarigheden. 36. De plechtigheid van den godsdienst* wordt aanmerkelijk verhoogd door de tonen van een harmonisch orgel. 37. Alle menschen, die braaf geleefd hebben, hebben (= bezitten) gewoonlijk een beminnelijk karakter. 38. Ofschoon Socrates arm was, trok hij geen loon voor zijn onderricht. 39. Menigeeen werpt de bijl zoover weg, dat hij haar niet terug kan halen. 40. Even als de deugd heeft de ondeugd

Vaderland, Heimat, w.; olijfboom, Ölbaum, Olivenbaum; gedijen, ge-
deihen; aandoen, aufregen; veroorzaken, erzeugen; lidmaat, Glied, j.; be-
derven, verderben; Oosterling, Morgenländer; toekennen, beilegen; ceder-
hout, Cedern—; levendig, lebendig; voorbij, vorüber; verbrijzelen, zer-
schmettern; bezighouden, beschäftigen; opbr—, ein—; van een voet lang, fußlang (adj.);
den vorm van komk. hebben, gurtenförmig sein; overwinnen, überwinden;
zwargheid, Schwierigkeit; plechtigheid, Feierlichkeit; aanmerkelijk, wesentlich,
bedeutend; verhoogden, erhöhen; toon, Ton, m.; beminnelijk, liebenswürdig;
trekken, beziehen; terug, wieder.

haar trappen. 41. De eerste Hohenzoller Frederik I bezat maar één kanon; het heette de luie Griet, omdat het wegens zijn zwaarte slechts langzaam vervoerd kon worden. 42. Lodewijk XIV wist het Fransche hof tot het schitterende middelpunt van den aardschen glans te maken. 43. Men ziet, zegt een Romeinsch schrijver, zeer vele lieden, voor wie het leven maar één doel heeft: eten. 44. De aarde is niet slechts een uitgebreid vlak, zij is een ontzettend groote bol (kogel). 45. Het kontrast tusschen licht en donker* geeft aan vele platen een eigenaardige bekoorlijkheid. 46. De kastanjes zijn in Italië, [in het] zuidelijk Frankrijk en [in] Zwitserland voor een groot gedeelte der inwoners in den winter het voornaamste voedsel. 47. Lelies, sleutelbloemen (*Primula veris*) en aurikels behooren tot die bloemen, die wij gaarne in onze tuinen aankweeken. 48. Men behoort zijn lichaam niet te verwaarloozen, want alleen in een gezond lichaam woont een gezonde ziel. 49. Ik heb niets noodig, antwoordde Diogenes koning Alexander den Grooten, maar als gij mij een genoeg wilt doen, ga dan uit de zon. 50. Een armzalige wandklok was het eenige versiersel van mijn kamertje. 51. In den winter is de kachel de beste vriend der armen en zieken. 52. Het purper was in Rome de kleur der senatoren. 53. De Nijl maakt Egypte vruchtbaar door het slijk, dat hij op beide oevers verspreidt en achterlaat. 54. De Chineezzen hebben het kompas meer dan 1000 jaren voor ons gekend. 55. Karel de Eenvoudige maakte aan de invallen der Noormannen een eind door een verdrag, waarbij

Trap, Stufje, w.; Griet, Grete; zwaarte, Schwere; vervoeren, fortjchaffen; aardsch, irdijch; glans, Glanz, m.; Romeinsch, römijch; schrijver, Schrifsteller; uitbreiden, ausdehnen; vlak, Fläche, w.; ontzettend, ungeheuer; plaat, Bild; eigenaardig, eigentümlich; bekoorlijkheid, Reiz, m.; kastanje, Kastanie; voornaamste voedsel, Hauptnahrung; aankweeken, pflegen; noodig hebben, brauchen; gaan, weichen; armzalig, armjelich; kamertje, Kammer, w.; kleur, Farbe, w.; Nijl, Nil, m.; verspreiden, verbreiten; achterlaten, zurücklassen; eenvoudige, einfältig; inval, Einfall.

hij aan Rollo het land afstond, dat later den naam van (o) Normandië kreeg 56. De muskus is een reukwerk, dat zeer sterk riekt. 57. Wij lijden meer door het verraad van een vriend dan door de beleedigingen onzer vijanden. 58. Wij gingen zitten in de schaduw van een ouden eik en verkwikten ons aan een eenvoudig maal. 59. Ik verzoek U op de sofa (de kanapee) te gaan zitten, ik zal op een stoel gaan zitten. 60. De Franschen lachen niet om een gebrekkige uitdrukking, die een vreemdeling ontvalt. 61. De rijkdom en de weelde zijn het ongeluk der volken. 62. Ik beloof u, dat ik over dit voorval zwijgen zal. 63. Wij behooren de weldaden, die wij bewezen hebben, in het zand te schrijven. 64. Het marmer wordt levend onder de handen van dien voortreffelijken beeldhouwer. 65. De rijkdom van den arme is zijn rechtschapenheid. 66. De aardappels zijn uit Amerika gekomen. 67. Toen Gustaaf Adolf hoorde, dat Wallenstein een gedeelte van zijn leger naar den Rijn gezonden had, greep hij hem bij Lützen aan. 68. Onze vrees verdween, toen wij inzagen, hoe groot het gevaar was (= de grootte van het gevaar inzagen). 69. Ik heb [het] verlof gekregen, heden morgen uit te gaan. 70. Het schoonste antwoord op lasteringen is, dat men ze stilzwijgend veracht. 71. Een dapper soldaat vraagt zijn ontslag niet op (an) den vooravond van een slag. 72. Vele adellijke emigranten, die na [het jaar] 1789 Frankrijk hadden verlaten, zochten als onderwijzer der Fransche taal in Duitschland en Engeland hun brood te verdienen. 73. Een mager* vergelijk is beter dan een vet proces. 74. Gezegend zij hij, die het schrift uitvond.

Afstaan, abtreden; reukwerk, Parfüm, f.; rieken, riechen; zich verkwikken, sich erfrischen; eenvoudig, einfach; maal, Mahl. f.; om, über; gebrekkig, fehlerhaft; uitdrukking, Ausdruck, m.; ontvallen, entzählen; voortreffelijk, vortrefflich, tüchtig; zenden, entsenden; lastering, Verleumdung; vragen, verlangen; adellijk, adlig; emigrant, Emigrant; verdienen, erwerben.

75. De tijd is voorbij (= is niet meer), dat (= waar) de openbare machten zonder plichten en de gehoorzaamheid zonder rechten was. 76. Het is een treurige (= beklagenswaardige) roem, waarvan de vijanden het voordeel hebben. 77. Mijn vriend nam het besluit zijn bezittingen te verkoopen en het vaderland te verlaten. 78. De duivel heet in de bijbeltaal (= taal des bijbels) vorst der duisternis. 79. Het brons is een mengsel* van koper, tin en zink. 80. De Oranjeappel en de vijg gedijen alleen in zuidelijke landen. 81. Een doove noot is een noot, die ledig is; zoo heeft men ook leege (= doove) aren. 82. Het diamant vindt men vooral in Oost-Indië en Brazilië; ook heeft men het bij den Ural en aan de Kaap aangetroffen. 83. Juli draagt den naam naar Julius Cesar, die in die maand geboren is; Augustus kreeg zijn naam van den Romeinschen keizer Augustus. 84. De aardappel is in 1585 door den Engelschen admiraal Frans Drake naar Europa gebracht. 85. Het lentesap der ahornboomen is zeer rijk aan suiker en uit dat van den suiker-ahorn wordt in Noord-Amerika suiker bereid. 86. Het saphir is van een (o) schoone blauwe kleur; het komt evenwel ook in andere kleuren voor; het roode saphir noemt men robijn. 87. De komkommer, de meloen en de pompoen zijn uit Azië in Europa ingevoerd; de pompoen weegt soms 100 tot 200 pond. 88. In Turkije is het aan (met) de hoogste waardigheden verbonden traktement zeer matig. 89. Wanneer de barometer stijgt, dan kan men er op rekenen, dat het niet regenen zal. 90. Het suikerriet is een grassoort, wier stengel een zoet merg bevat. 91. De moedertaal is de hechtste band, die ons aan het vaderland bindt. 92. De oevers

Openbare macht, öffentliche Macht; een besluit nemen, einen Entschluß fassen; tin, Zinn; zink, Zink; lente—, Frühlings—; bereiden, gewinnen; waardigheid, Würde, w.; suikerriet, Zuckerrohr, f.; grassoort, Grassoort, w.; hecht, fest.

van het meer van Genève zijn zeer schoon. 93. Ik heb voor mijn hond een fraaien halsband en voor mij zelve een bos (25 st.) sigaren gekocht. 94. Het fijn-gehalte van een munt is de inhoud daarvan aan kostbare bestanddeelen. 95. De eenheid der Duitsche munten is de mark; zij heeft een waarde van ongeveer 60 cts. naar ons geld. 96. De arbeider, die zijn verdienste verkwist, kan zijn gezin niet onderhouden. 97. De Grieken bewoonden het zuidoosten van Europa en het westen van Azië. 98. Hoektanden hebben de knaagdieren niet, maar in iedere kaak hebben zij twee groote knaagtanden. 99. Het loon van een arbeider moet zich naar den arbeid richten. 100. De hooge zee begint daar, waar het land uit het oog verdwijnt. 101. De pakjesdragers hebben koperen platen op hun borst, waarop hun nommer staat. 102. In 1579 sloten zeven gewesten in Noord-Nederland een verbond, dat onder den naam van Unie van Utrecht bekend is. 103. Geen dwaling is zoo groot, of zij (= die niet) vindt hare toehoorders. 104. Toen Augustus het bericht vernam van de nederlaag van Varus, riep hij in wanhoop uit: Varus, Varus, geef mij mijn legioenen weder. 105. Ieder deel van dit boek is afzonderlijk te koop. 106. De beste klant is die, welke altijd kontant betaalt. 107. De pijnboom wordt onder gunstige omstandigheden 80—100 voet hoog. 108. Stilzwijgen is ook een antwoord. 109. De eierzuchtige behandelt zijn vriend als de sport eener ladder; eerst klemt hij zich daaraan vast (o), om omhoog te stijgen, en dan treedt hij die met voeten. 110. Het loon der deugd is

Sigaar, Zigarre, w.; verkwisten, verthun; gezin, Familie, w.; onderhouden, ernähren; hoektand, Eckzahn, m.; pakjesdragers, Dienstmänner; gewest, Provinz, w.; unie, Union, w.; toehoorder, Zuhörer; nederlaag, Niederlage, w.; afzonderlijk, einzeln; te koop, käuflich; kontant, bar; eierzuchtig, eierzuchtig; ladder, Leiter, w.; klemmen, klammern; omhoog, in die Höhe.

tevredenheid. 111. Het barnsteen is een hars, dat dikwijls door de Oostzee uitgeworpen wordt. 112. Wie zich in het spel te gronde gericht heeft, verdient geen vertrouwen en geen krediet meer.

Hars, Harz, s.; vertrouwen, Zutrauen, s.

1. So lange man sich mit sein—eigen—Verdienst schmücken kann, braucht man den (die, das) seiner Ahnen nicht. 2. Es ist ein—groß—Unterschied zwischen dem einen Menschen und dem andern. 3. Die Sonne kann an sich wie unsre Erde ein—dunkel—, ja ein—bewohnbar—Weltkörper sein. 4. Man sagt von einem Menschen, daß er alt wird, wenn er ein—hoch—Alter erreicht; wenn er jedoch durch d—Alter seine Kräfte verliert, so altert er. 5. Straßburg liegt eine Viertelstunde vom Rhein und ist durch ein—Kanal mit diesem verbunden. 6. Die Oliven werden auch eingemacht; dies ist aber nur d—geringere Nutzen; d—Hauptgewinn bleibt d—feine, kostbare, bei uns als Baumöl bekannte Olivenöl. 7. Obwohl die griechischen Söldner ihren Führer durch d—Verrat der Perser verloren hatten, so zogen sie doch in guter Ordnung zurück. 8. D—Kap der guten Hoffnung ist die Südspitze von Afrika. 9. D—Verstand des Menschen überschreitet die engen Schranken, in welche er (sie, es) von der Natur eingeschlossen ist. 10. D—Wurzel manches hohen Stammes ist faul. 11. Die Myrrhe ist ein—an der Luft erhärtet—Saft, den (die, das) zwei in Arabien und Nubien heimische Bäume liefern. 12. Nur halb ist d—Verlust des schönsten Glücks, wenn wir auf den Besitz nicht sicher zählten. 13. Wieviel große Männer hat d—Altertum nicht hervorgebracht. 14. Dem fleißigen Arbeiter träufelt d—Schweiß von der Stirn. 15. Ihr werdet einst d—größte—Nutzen ziehen aus den Stunden, welche den Studien gewidmet waren. 16. Jeder, der d—Gefahr liebt, kommt darin um. 17. Die Schiffbrüchigen bestreben sich schwimmend d—Ufer zu erreichen. 18. Ein—Mark (= $\frac{1}{2}$ Pfund) Silber hat 16 Lot und ein—

Markt Gold 24 Karat. 19. Prinz Alexander der Nederlande war d— letzte Sprossje von dem Stamm der Dranier. 20. Ein mager— Vergleich ist besser als ein fett— Prozeß.

Declination der Substantive.

Wiederholung der in der Inleiding gegebenen Regeln.

Zusatz. Wörter aus fremden Sprachen behalten mit der fremden Form und Aussprache auch die fremde Mehrheitsendung **s**; z. B. Lord, Lords; Waggon, Waggon**s**; Tram, Tram**s**; Chef, Chef**s**. Diese Endung erhalten auch andere Fremdwörter, ja selbst deutsche Wörter, denen man keine andre Endung anhängen kann; z. B. Hindu, Hindu**s**; Echo, Echo**s**; Uhu, Uhu**s**, (Uhu). Die auf **us** erhalten **je**: Omnibusse, Zibibusse.

1. Een dapper soldaat had in een gevecht zijn [de] beide armen verloren. Zijn kapitein bood hem een paar guldens aan: „U meent denkelijk,” hernam de grenadier, „dat ik een paar handschoenen verloren heb?” 2. Cesar bedekte zijn hoofd met laurieren, omdat het kaal was. 3. De god Janus werd met twee gezichten (3e Kl.) voorgesteld, omdat hij zoowel de verleden als de toekomstige dingen wist. 4. Gelukkig zijn de koningen en vorsten, die hunne onderdanen liefhebben, want deze hebben hen ook lief (lijd. vorm). 5. De karavanen der kooplieden en pelgrims in West-Azië en Afrika kunnen zonder kameelen (1e Kl.) in 't geheel niet gedacht worden. 6. Kundigheden zijn een kapitaal, dat altijd intrest (Mehrh. Gem. Decl.) opbrengt. 7. De zending is het werk van de uitbreiding der chris-

Kapitein, Hauptmann; denkelijk, vermutlich; hernemen, erwidern; kaal, fahl; zoowel — als, ebensowohl als; verleden, vergangen; pelgrim, Pilgrim, (1e Kl.); kundigheid, Kenntnis, w.; kapitaal, Kapital, j.; opbrengen, tragen; zending, Mission, w.; uitbreiding, Verbreitung.

stelijke kerk door zendelingen. 8. De lijken der rijke Romeinen werden in asbestlinnen verbrand. 9. De kalkoenen zijn door zendelingen naar Europa gebracht. 10. De sybille van Cumä schreef, wanneer zij geraadpleegd werd, hare antwoorden (w.) op losse bladen, die zij aan den ingang van haar hol wierp. 11. Op een ezel rijdende doorreisde Peter van Amiëns steden en landen. 12. Waar (= waarheen) hij kwam, in stegen en straten, op markten en in kerken, schilderde* hij met gloeiende kleuren den benarden toestand van het heilige land. 13. Zoodra de kruisvaarders de heilige stad met haar muren en torens zagen en dus het loon voor alle verliezen nabij was, waren alle gevaren en moeiten vergeten. 14. Sulla overlaadde zijn soldaten met allerlei (o) arbeid (Mehrh.), tot zij zelve verzochten om te mogen vechten (= om den strijd verzochten). 15. Bij de doorreis van den monarch was den trein bij (op) het station bijna een ongeluk overkomen. 16. Sedert de (o) invoering der omnibussen en der trams is de vigilante meer op (in) den achtergrond gedrongen. 17. De ooievaars vertrekken in den herfst, omdat zij in den winter geen hagedissen, kikvorschen, bijen en dergelijke meer bij ons vinden. 18. Behalve de ooievaars zijn er nog vele andere trekvogels, b.v. de zwaluwen, de spreeuwen,

Zending, Missionar, Missionär (1e Kl.); kalkoen, Truthahn; sibylle, Sibylle; raadplegen, befragen; los, lose; ingang, Eingang, m.; hol, Höhle, w.; doorreizen, durchziehen; steeg, Gasse, w.; markt, Markt, m.; gloeien, glühen; benarde toestand, Bedrängnis, w.; zoodra, sobald; kruisvaarder, Kreuzfahrer; muur, Mauer, w.; toren, Turm, m.; moeite, Mühseligkeit; overladen, überhäufen; station, Bahnhof, m.; overkomen, zustoßen; invoering, Einführung; tram, Pferdebahn, w., Tram, m.; vigilante, Droßche, w.; achtergrond, Hintergrund, m.; dringen (tr.), drängen; ooievaar, Storch, w.; hagedis, Eidechse, w.; bij, Biene, w.; behalve, außer; trek—, Zug—; zwaluw, Schwalbe, w.

de kwartels en de wilde duiven. 19. De Libanon (het woord beteekent zooveel als witte berg) bestaat uit witachtigen kalksteen, waarin men schelpen en versteeningen van visschen van (uit) den voortijd vindt. 20. Aan de rotswanden van de helling hangen overal kloosters en dorpen als zwaluwnesten boven de afgronden der dalen. 21. Een der voornaamste sieraden* van Berlijn zijn zijne standbeelden, gedenkteeken en groepen. 22. De Tyrische schepen droegen masten van cederboomen; in kisten uit dit ijzersterk, welriekend hout brachten de Tyrische kooplieden hun purperen gewaden, hun zijden en geborduurde doeken (3e Kl.) op de markten. 23. Mekka, de heilige stad, de geboorteplaats van den profeet, is de algemeene bedevaartplaats der Mohammedanen. Bij duizenden komen jaarlijks in den bedevaartstijd de pelgrims aan. 24. De kameelen zijn met balen beladen en met doeken bedekt; daarop zitten de Mooren met bonte tulbanden en mantels, met dolken en sabels, hun onafscheidelijke reisgenooten. Zoo schrijdt de karavaan door de woestijn. 25. Met zachte, vriendelijke woorden (1e Kl.) kunt gij den olifant leiden aan een enkel haar. 26. Er is geen gek, waarvan de wijze niet iets zou kunnen leeren. 27. De mark heeft 100 penningen en 375 (enkele) penningen zijn dus zooveel als 3 mark en 75 penningen; ge behoeft echter, wanneer iemand u een som van M. 3,75

Kwartel, Wachtel, w.; witachtig, weißlich; kalk—, Kalk—; schelp, Muschel, w.; versteening, Versteinerung; rots—, Felsen—; helling, Abhang, m.; afgrond, Abgrund, m.; gedenkteeken, Denkmal, j. (3e Kl.); groep, Gruppe, w.; ceder—, Zeder—; kist, Kiste, w.; purperen, purpurn; borduren, stiften; geboorteplaats, Geburtsort, m.; bedevaartsplaats, Wallfahrtsort; bij, zu; baal, Ballen, m.; moor, Mohr (schw. Defl.); tulband, Turban, m. (1e Kl.); sabel, Säbel, m.; onafscheidelijk, ungetrennlich; reisgenoot, Gefährte; schrijden, schreiten; leiden, führen; behoeven, brauchen.

te betalen heeft, daarvoor niet in enkel pasmunt 375 penningen aan te nemen. 28. Vagebonden zijn menschen, die zonder een geoorloofd doel en zonder toereikende middelen het land doortrekken. 29. De bramen zijn de vruchten van een rankenden struik, die in goeden grond aan heggen, aan de boschranden en ook op de velden groeit en die door zijn wortels en loten voor den landman zeer lastig wordt. 30. Blinde passagiers noemen de Duitschers zulke reizigers, die zonder het passagiersgeld te betalen (= zonder betaling van . . .) medereizen. 31. Toen het groote werk der doorgraving (= doorsteking) van de landengte van Suez in 1860 begonnen werd, beweerden Engelsche ingenieurs, dat het onmogelijk was (aufgepaßt!), een scheepvaartkanaal (§. 36) tusschen de Middellandsche Zee en de Roode Zee te maken. 32. De geheele bemanning en alle passagiers zijn omgekomen, toen het schip op (aan) de kusten van Noorwegen schipbreuk leed. 33. Spionnen worden gewoonlijk gedood, wanneer zij door den vijand ontdekt worden. 34. Ons vaderland is door een menigte kanalen doorsneden; ook vindt men bij ons vele zeeën, moerassen* en turflanden. 35. In de havens en op (aan) de gevaarlijkste plaatsen* der zeekust bouwt men vuurtorens, opdat de schepen bij nacht niet in gevaar komen. 36. De uhu is een groote ooruil. Niet alleen kikvorschen, muizen, ratten en kleine vogels, maar ook wilde hoenders en eenden pakt hij; hazen en egels zelfs. Hij leeft

Enkel, lauter; pasmunt, Scheidemünze, w.; vagebond, Vagabund, m. (schw.); geoorloofd, erlaubt; toereikend, hinreichend; braam, Brombeere; ranken, ranken; grond, Boden, m.; heg, Zaun, m.; boschrand, Waldrand, m.; loot, Sprosse, w.; lastig, lästig; betaling, Erlegung; passagiersgeld, Passagiergeld, f.; landengte, Landenge, w.; scheepvaart—, Schiffahrt—; bemanning, Schiffsmannschaft; schipbreuk lijden, scheitern; spion, Spion (le Kl.); zeekust, Meeresküste, w.; vuurtoren, Leuchtturm, m.; komen, geräth eend, Ente, w.

meest in bergachtige streken. In de lente, wanneer de uhu's nestelen*, hoort men hun akelig geroep: boehoe! boehoe!

Bergachtig, gebirgig; akelig, schauerlich; geroep, Ruf.

1. Man stellt die Vogelscheuche (w.) auf die Baum, um die Sperling abzuschrecken. 2. Die Museum (M) des Louvre enthalten kostbare Gemälde. 3. Die Hals (m.) der Schwan (m.) sind gewissermaßen Schiffs schnabel und ihre Schweif (m.) Steuerruder. 4. Man feierte die Vermählung des Kronprinz durch eine Reihe von Ball (m.) und Schauspiel (s.). 5. Die Lüneburger Heide ist eine weite, von Baum (M) und Strauch (M) entblößte Ebene. 6. Viele Chinese bewohnen Kahn (m.) auf den zahlreichen Kanal ihres Landes. 7. Arbeit und Geduld überwinden viele Hindernis. 8. Ich hoffe, daß man mir diese Nachricht durch den Telegraph schicken wird. 9. Der Senat bekleidete Cäsar mit der Diktatur und mit der ganzen Gewalt eines Monarch. 10. Die kleinen Bach (m.) bilden große Strom (m.). 11. Um die Ware (w.) und die Reisende fortzuschaffen muß die Industrie Schiff (M) für das Meer, Kahn (m.) für die Fluß, Wagen (m.) und Karren (m.) für die Landstraße (M), Locomotive (w.) und Waggon (M) für die Eisenbahn (w. M.) herstellen. 12. Die Krokodil (s. 1e Kl.) sind bei der Geburt nur klein; sie können aber eine Länge von 10 Metern erreichen. 13. Die Omnibus erschienen zuerst in Paris im Jahre 1820. 14. Unter die berühmtesten Echo (M) rechnet man das von Woodstock, welches den Schall zwanzigmal wiederholt. 15. In Indien ertränken sich jährlich Tausende von Hindu in den Gewässer (s.) des Ganges. 16. Einige Vulkan (m. 1e Kl.) werfen siedende Wasserstrahl (M) aus, andre Schlamm, Schwefel oder entzündliche Gas (s.). 17. Krankheit (M), Seuche (M) und die un-

aufhörlichen Anfall (M) der Türke (M) hatten die Reihe (M) der Kreuzfahrer (M) sehr gelichtet. 18. Es giebt kein größeres Glück als seine Mangel zu verbessern und seine Fehler wieder gut zu machen. 19. Was ein Haken (Verkleinerungsw.) werden will, krümmt sich bei Zeiten. 20. Mittelft der neuen Kanone (w.), welche aus Gußstahl verfertigt sind, kann man die stärksten Mauer (w.) zertrümmern. 21. Sobald die Kasse geöffnet ist, will ich Willet (M) für uns alle lösen. 22. Die Kurierzug (m. M) haben in Frankreich nur Waggon (M) erster Klasse. 23. Wer eine Forderung von 2 Mark 50 Pfennig an dich hat, braucht dafür nicht 250 (einzelne) Pfennig zu nehmen. 24. Man fand bei dem Kaufmann zwei ungeeichte Pfund (od. Pfundstücke). 25. Die Mann stellten sich in Reih und Glied, 8 Mann hoch. 26. Fidibus (M) sind gefaltete Streifen (m.) Papier, die zum Anzünden der Tabakspfeife (M) verwendet werden.

27. Nachtigall (w.) hör' ich singen,
 Lerche—¹⁾ sang vom Himmel klingen,
 Amstel²⁾ (w.) schlagen in den Hagen³⁾,
 Drossel⁴⁾ (w.) pfeifen durch den Wald,
 Daß es hell ins Thal erschallt⁵⁾;
 Gans (w.) schnattern auf dem Bache,
 Ente (w.) tattern in der Lache⁶⁾,
 Storch (m.) klappern auf dem Dache,
 Hase (m.) krächzen, Pfau (m.) schrein,
 Und die Henne auf den Fennen⁷⁾
 Gackern drein.
 Rotschwänzchen zirren,
 Waldtaube girren,
 Zink pinken,

¹⁾ leeuwerik; ²⁾ merel; ³⁾ Hag, heg, struikgewas; ⁴⁾ lijster; ⁵⁾ weerklinken; ⁶⁾ plas, poel; ⁷⁾ dorschvloer.

Spazschwazen,
 Allenthalben
 Zwitschern Schwalbe.

Folgende Substantive haben zweierlei Mehrheit, um zweierlei Bedeutung zu bezeichnen.

die Bank — Bänke (Sitz—).	Banken (Geld—).
das Licht — Lichter (Flammen).	Lichte (Kerzen).
der Mond — Monde (Nebenplaneten).	Monden (Monate in gehobner Rede).
der Strauß — Strauße (Vögel).	Sträuße (Bouquets).
das Tuch — Tücher (Hals—, Schnupf—).	Tuche (Stoffe zu Kleidern).
das Wort — Wörter (ohne Zusam- menhang).	Worte (zusammenhängende Rede).
der Band — Bände (<i>boek</i>).	das Band — Bänder, ^(bind) {Bänder, ^(boven) Bände}
der Thor (dwaas) — Thoren	das Thor (poort) — Thore.

1. Octav b a n d sind handlicher ¹⁾ als Quart b a n d und Folianten.
 2. Es ist eine schreckliche Sache, wenn ein Schiff vom Sturme gegen Felsen oder auf Sand b a n k geschleudert wird. 3. Ehr't euren Vater und eure Mutter durch Handlungen, durch Wort und durch eine unbegrenzte Geduld. 4. Besonders sorgfältig suchen die Strauß— den Ort zu verheimlichen, wo sie ihr Nest angelegt haben. Sie laufen nie gerade darauf zu. 5. In der neuen Anlage ²⁾ im Norden der Stadt hat man überall Sitz b a n k angebracht, damit die Spaziergänger ausruhen oder irgend eine schöne Aussicht genießen können. 6. Hier hast du einige Sätze, die du ins Deutsche übersetzen sollst; die dabei fehlenden Wort kannst du im Wort—buch nachschlagen. 7. Band— sind aus Baumwolle, Leinwand, Wolle oder auch aus Seide gemacht; sie dienen zum Binden, aber auch zum Putz ³⁾. 8. In früheren Zeiten wurden die Thor der Städte abends zu einer bestimmten Stunde geschlossen. 9. Irrlicht ⁴⁾ schweben nicht weit vom Boden be-

1) handlich, gemakkelijk te hanteeren; 2) aanleg, park; 3) opschik; 4) dwaallichtje.

sonders über jumpfigen ⁵⁾ Orten und leiten so den Wandrer in Sumpfe; der Volksglaube hielt sie für umgehende ⁶⁾ Gespenster. 10. Während unsre Erde nur einen Mond hat, umgeben den Jupiter vier und den Saturn sogar sieben Mond. 11. Der Kaufmann legte mir zur Auswahl für einen Rock einige Tuch vor und fragte mich, ob ich nicht auch noch seidene Hals- und Taschentuch kaufen wolle. 12. Bevor der Vorhang fällt, erhalten die besten Schauspielerinnen oft sehr schöne Strauß. 13. Die Talglicht ⁷⁾, die früher allgemein im Gebrauch waren, sieht man heutzutage beinahe gar nicht mehr. 14. Nur die Thor verschwenden ihre Zeit und ihr Geld; sie kennen den Wert dieser Güter nicht.

5) moerassig; 6) ronddwalen, spoken; 7) vetkaars.

Mijn waarde Rudolf,

Ingesloten zend ik je mijn photographie, waarom ge mij reeds zoolang verzocht hebt en die ik evenwel onmogelijk vroeger kon sturen, omdat ik er (o) zelf geen bezat. In het begin dezer week ging ik eindelijk naar den photograaf en liet mij photographeeren. Zeg mij asjeblieft je meening over het portret. Wees zoo goed en schrijf mij zoo spoedig mogelijk; een brief van je vroolijkt mij steeds op en maakt mij gelukkig.

Je getrouwe
Hendrik.

Ingesloten, inliegend; zenden, hier: übersenden (intr.); sturen, schicken; in, an; portret, Bild, i.; wees zoo goed, bitte; opvroolijken, erheitern.

DE VOS.

Baas vos gelijkt in (au) grootte op een middelmatigen herdershond, en komt hiermede tamelijk wel overeen. Hij heeft roodgeel haar (mv.) en een ruigen staart. Er zijn ook grijze, witte en zwarte vossen. Hij woont in holen onder den grond, vreet hazen en konijnen, kippen en duiven, ganzen en eenden, alsmede ander gevogelte. In een (o) slechten tijd moet hij het zelfs met ratten, muizen, slangen, hagedissen en padden doen. Ook honig en druiven versmaadt hij niet. Den honig ontroofst (= rooft) hij den bijen, wespen en hommels. Jammerlijk gestoken moet hij wel is waar telkens weer naar huis gaan. Zijn woning bouwt hij zelden zelf. Hij is een luie landlooper, een dagdief. Den zwakkeren, vlijtigen das en het arme konijn verdrijft hij uit hun woningen en betreft ze zelf. De geroofde woning richt hij fluks voor zich in. Zijn wijfje krijgt jaarlijks 5 tot 6 jongen, die de vader reeds vroeg tot [het] stelen en rooven aanzet. Reintje gaat gewoonlijk 's nachts op [den] weg, kruipt door heggen, springt over muren en snelt regelrecht naar de ganzen- of kippenhokken op de boerenhofsteden, waar hij dan naar hartelust moordt. Vaak sleept hij voor zich in één nacht voor drie tot vier dagen vreten bijeen. ' Dat gaat hem nu niet altijd zoo ongestraft af. Jagers met de buks, boeren en honden vervolgen hem vaak dagen lang. Maar hij is een sluw en vermetel dier; hij laat zich niet gemakkelijk schieten of vangen. Zijn hol is vaak met vallen en strikken omringd. Dan graaft hij zich óf een anderen uitweg óf hij verhongert. De vos leeft ongeveer 20 jaar en laat zich niet gemakkelijk temmen. Zijn vel wordt tamelijk duur betaald.

Baas, Meister; middelmatig, *mittelmäßig*; herders—, Schäfer—; overeenkomen met, ähnlich sein (3); ruig, zottig; grijs, grau; hol; Höhle; grond, Erde; kip, Huhn; duif, Taube; eend, Ente; alsmede, so wie auch; gevogelte, Geflügel, f.; konijn, Kaninchen; in, bei; hagedis, Eidechse; pad,

Arôte; het doen met, siirlied nehmen; honig, Honig; versmaden, verschmähren; bij, Biene; wesp, Wespe; hommel, Hummel, w.; jammerlijk, jänmerlich; gestoken, gestochen; telkens, jedesmal; naar huis gaan, heimziehen; landlooper, Herumstreicher; dagdief, Tagesdieb; das, Dachs, m.; betrekken; be-
ziehen; inrichten, einrichten; stuks, stücks; aanzetten, anhalten; Reintje, Reineke; gaan, machen; heg, Hecke; regelrecht, stracks; —hok, —stall, m.; —hofstede, —hof, m.; hartelust, Herzenslust; moorden, würgen; slepen, tragen; vreten, Fraß; bijeen, zusammen; af, durch; buks, Büchse; vermetel; verwegen; hol, Höhle; val, Falle; strik, Schlinge; omringd, umgeben; uitweg, Ausweg, m.; temmen, zähmen; tamelijk, ziemlich.

Das Adjektiv.

Zu den Adjektiven, die im Komparativ und Superlativ den Umlaut bekommen, gehören noch bang, blaß (bleek), glatt und naß ¹⁾).

Een jong (dier),	ein Junges.
de jongen,	die Jungen.

1. Toen de Spanjaarden in Amerika landden, vonden zij daar wilden van een (o) roode kleur, die zij Indianen noemden. 2. Een beleefd mensch spreekt nooit zijn afkeuring op (= in) een ruwe wijze uit. 3. Het betaamt kinderen in tegenwoordigheid van volwassenen te zwijgen. 4. Men moet hard aan de deur van een dōove kloppen. 5. In Karthago bekleedde het volk jaarlijks twee beambten met de hoogste macht. 6. Vóór de uitvinding der glazen spiegels had men platen van gepolijst metaal. 7. De hooge bergen zijn met eeuwige sneeuw bedekt. 8. Ga in de hutten der ellende (S. 35), ongeduldige! Leert gij daar geen (= niet) tevredenheid, dan leert gij ze nergens. 9. De tabak is een Ame-

Indiaan, Indianer; beleefd, höflich; afkeuring, Tadel; betamen, geziemen; tegenwoordigheid, Gegenwart, w.; volwassen, erwachsen; hard, laut; glazen spiegel, Glas Spiegel, m.; plaat, Platte; polijsten, polieren.

¹⁾ Vgl. Andresen und Duden.

rikaansche plant. Zij werd in 1520 naar Lissabon gebracht en Nicot, Fransche gezant in Portugal, zond ze van daar naar Parijs in het jaar 1559. 10. Des adelaars jong vangt geen vliegen. 11. Wel verre van zich op zijn vijanden te wreken, streeft de edelmoedige mensch er naar, hun goed te doen. 12. Dichters en reizigers hebben den Rijn, waar hij van Bingen tot Bonn door het gebergte stroomt, dikwijls maar nooit te veel geprezen. 13. Schilderwerk op een grond van versche kalk, waarmede de kleuren zich volkomen verbinden, heet fresco-schildering. 14. Een ingebeelde zieke gebruikt artseneij, ofschoon hij er geen noodig heeft, en menigeen, die zich voor gezond houdt, heeft artseneij noodig en gebruikt er (o) geen. 15. Wij zijn allen deelen van een groot geheel. 16. Een vreemde deling, die te Sparta was, bewonderde den eerbied der jonge lieden jegens de grijsaards. „Slechts in Sparta,” zei hij, „is het aangenaam om oud te worden.” 17. De Franschen houden zich gaarne voor het meest beschaafde volk en hun hoofdstad voor de hoofdstad der beschaafde wereld. 18. Uwe wangen zijn bleek, maar toch niet bleeker dan gewoonlijk; gij houdt u altijd voor zwakker en zieker, dan gij werkelijk zijt; daardoor maakt gij het kwaad erger. 19. Ofschoon de stekelvarkens in de heetste streken van Azië en Afrika te huis behooren, kunnen zij ook in minder warme landen, als Spanje en Italië, leven en zich vermenigvuldigen. 20. Wat (welches) is de sterkste drank? Water, want het drijft molens. 21. Bier is niet zoo gezond als water en melk. Water en melk zijn ook gezonder dan wijn; zij zijn de gezond-

Wel verre van, weit entfernt; zich wreken op, sich rächen an; streven, streben; prijzen, preisen; schilderwerk, Malerei; grond, Grund, nt.; versch, frisch; fresco-schildering, Frescomalerei; inbeelden, einbilden; artseneij, Arznei; noodig hebben, brauchen; jegens, gegen; een grijsaard, ein Greis; wang, Wange, w.; kwaad, Übel, j.; stekelvarken, Stachelschwein, j.; te huis behooren, zu Hause (einheimisch) sein; zich vermenigvuldigen, sich vermehren.

ste van alle dranken. 22. Wijs mij, als het u belieft, den naasten weg naar het naaste dorp; ik zou niet gaarne natter worden, dan ik reeds ben. 23. De sterkste man is evenzeer aan ongelukken blootgesteld als de zwakste. 24. Den vos houdt men voor het sluwste aller dieren. 25. Het jongere geslacht geniet menige vrucht, waarvan (= van welke) het zaad* reeds door de voorouders gezaaid is. 26. Een kapitein behoorde ook in den wildsten storm en in den donkersten nacht nooit zijn bedaardheid en tegenwoordigheid van geest te verliezen. 27. Als de grond hier een weinig natter was, zouden de bloemen beter gedijen.

Drank, Getränk, f.; molen, Mühle; ongeluk, Unfall, m.; blootgesteld aan, ausgesetzt (mit Dat.); kapitein, Kapitän; donker, dunkel; bedaardheid, Ruhe; tegenw. v. geest, Geistesgegenwart, w.; grond, Boden; gedijen, gedeihen.

Das Adverbium.

Wie bildet man den relativen und wie den absoluten Superlativ?

Man unterscheide wohl:

Präpositionen.		Adverbien.
in	—	innen
vor	—	vorn
außer	—	außen
über	—	oben
unter	—	unten
hinter	—	hinten
diesseit	—	diesseits
jenseit	—	jenseits.

Her, hin. Her bedeutet eine Richtung zu dem Sprechenden; hin eine Entfernung von demselben; z. B.

Das Kind ging zu ihm hin und kam dann wieder zu mir her.

Diese Bedeutung haben *hin* und *her* auch in den Zusammen-
setzungen: **herab, hinab** — **heran, hinan** — **herauf, hinauf** —
heraus, hinaus — **herein, hinein** — **herüber, hinüber** —
herunter, hinunter.

Wenn ich im Hause bin, sage ich z. B. zu einem Freund, der vorüber-
geht: „Kommen Sie doch **herein**. Der andre antwortet: Ich kann
nicht **hinein**, weil die Thür verschlossen ist; ich habe auch nicht viel Zeit,
kommen Sie **heraus**.“ „Gut, ich werde **hinaus** kommen.“

Da jedoch oft eine Bewegung nicht auf den Sprechenden bezogen
werden kann, sagt man besser: **hin** bezeichnet die Richtung von dem
Orte weg, wo der Sprecher in seiner Vorstellung weilt, **her** die
Richtung zu diesem Orte hin. So sagt man, weil wir in unsrer
Vorstellung hier auf der Oberfläche der Erde weilen: Der Regen
fällt **herab**. Die Dünste steigen **hinauf**. Der Knabe, der den Baum **hin-**
aufklettert, kann nicht leicht **herunter** fallen.

1. Het is billijk, dat diegene, die het best arbeidt, het
grootste loon bekomt. 2. In Italië worden de reizigers zeer
door de bedelaars lastig gevallen, die hen op de meest on-
bescheidene wijze toespreken. 3. Toen Alexander zijn vriend
Clitus gedood had, had hij ten zeerste berouw van zijn
wandaad. 4. De geringere klassen vermaken zich het best
in den schouwburg, als de acteurs elkaar op slagen trakteen.
5. De deugden worden het gemakkelijkst door goede
voorbeelden verworven. 6. Het is noodzakelijk, dat wij onze
gezondheid op de zorgvuldigste wijze (= ten zorgvuldig-
ste) ontzien. 7. Deze jongen stelt zich zeer lomp aan, hij
plaatst vooraan, wat achteraan behoorde te zijn. 8. De
nesten der musschen zijn van buiten van hooi; van bin-

Billijk, gerecht; bedelaar, Bettler; lastig vallen, belästigen; onbescheiden,
zudringlich; toespreken, zusprechen (3); berouw hebben van, bereuen; wan-
daad, Missethat; zeer, schmerzlich; zich vermaken, sich unterhalten; trakteen
op, traktieren mit; voorbeeld, Beispiel; noodzakelijk, **notwendig**; zorgvuldig,
 sorgfältig; ontzien, schonen; zich aanstellen, sich benehmen; lomp, ungehicht;
hooi, Heu.

nen van veeren gemaakt. 9. Ieder mensch loopt gevaar ruw te handelen, wanneer zijn toorn ten hoogste opgewekt is. 10. Wacht u voor de katten, die van voren lekken en van achteren krabben. 11. Willem stond boven aan de trap* en riep zijn kameraad, die beneden stond, toe: Hendrik, kom toch naar boven, ik zal je iets moois laten zien. 12. Hendrik antwoordde, dat hij niet naar boven kon gaan, omdat hij een boodschap voor zijn vader te doen had, en nu verzocht hij Willem, om naar beneden te komen en hem te vergezellen. Willem deed zijn zin en ging dus naar beneden, om met hem mee te gaan. 13. Van den hemel komt het water naar beneden, naar (3u) den hemel stijgt het weer omhoog en weer naar beneden naar (3u) de aarde moet het, eeuwig wisselend. 14. Uw broeder heeft mij in het ongeluk gestort, maar gij hebt mij er (o) weer uitgeholpen. 15. Wie tegen (o) een ladder opklimmen wil, die moet bij de onderste sport beginnen. 16. Van (onder) de verzamelingen van sprookjes zijn de sprookjes van Grimm het verst verspreid. 17. Perikles sprak nooit voor het volk zonder zich op het zorgvuldigst voorbereid te hebben. 18. Vele teedere planten, die men reeds in Maart uit de broeikas heeft gedaan, zijn bevroren, omdat men ze na zonsondergang er (o) niet weer ingedaan heeft. 19. Wanneer het schip stil liggen moet, dan wordt het anker neergelaten; moet het schip weer weg, dan wordt het weer opgewonden.

Loopen, sein in; opwekken, aufregen; zich wachten, sich hüten; lekken, lecken; krabben, kratzen; kameraad, Kamerad (schw. Dett.); boodschap, Gang, m.; zin, Wille; wisselen, wechseln; klimmen, steigen; verzameling van sprookjes, Märchenammlung; ver, weit; verspreiden, verbreiten; teeder, zart; broeikas, Treibhaus; bevroren, erfrieren; zonsondergang, Sonnenuntergang; weg, fort; winden, winden.

LEER OM LEER.

Een dokter ging eens naar een zieke. Een voorbijganger bemerkte in de mouw van zijn rok een gat en zeide, terwijl hij er naar wees: „Daar kijkt de wijsheid uit.” „En de domheid er in,” zei de dokter koel.

Leer, Lehre; een voorbijganger, ein Vorübergehender; mouw, Ärmel; wijzen naar, hindeuten auf; kijken, gucken; uit (bl. 56), er in (bl. 56); koel, kühl.

DE LISTIGE POEDEL.

In een herberg waren vier honden. Zoodra het in den wintertijd avond werd, kwamen zij na elkander (de (o) een na den ander) in de gelagkamer en gingen om de kachel heen liggen. De eene hond echter, een poedel, kwam gewoonlijk wat later dan de overige. Dan waren de beste plaatsen bij de kachel reeds bezet en hij moest verder af gaan liggen. Op zekeren avond was het zeer koud en zijn plaats*, die zoover van de kachel was, wilde hem volstrekt niet bevallen*. Reeds had hij meermalen heen en weer gekeken, of er (o) geen betere plaats voor hem [daar] was, maar hij vond er (o) geen. Toen liep hij plotseling uit de gelagkamer en begon bij de huisdeur geducht te blaffen. Gezwind sprongen de andere honden op, liepen naar buiten en blaften insgelijks. Toen de poedel echter de andere keffers zoo naar buiten gelokt had, snelde hij stil weer de (jur) deur in, zocht voor (o) zich de beste plaats* uit, ging bedaard liggen en liet zijn kameraden blaffen, zoolang als (o) zij maar (o) wilden. Zoo legde hij 't later vaker aan, wanneer de plaatsen* om de kachel heen bezet waren, en de gasten in de kamer, die dat spoedig bemerkten, hadden er dan telkens vermaak in.

Listig, listig, schlau; poedel, Pudel, m.; herberg, Wirtshaus; in, zu;

gelagkamer, Gaststube; gaan liggen, sich lagern; om — heen, um — herum; bij, an; gaan liggen, sich hinlegen; op zekeren avond, eines Abends; meermalen, mehrmals; toen, da; bij, neben; geducht, tüchtig; insgelijks, ebenfalls; keffer, Kläffer; lokken, locken; gaan liggen, sich niederlegen; het aanlegen, es machen; later, nachher; vermaak hebben in iets, seine Freude (Lust) an etwas haben.

DE MIEREN.

De mieren zijn een zeer verstandig volkje. De beroemde Franklin vertelt ons het (o) volgende ware feit, dat hij zelf waargenomen en opgeschreven heeft.

Hij had eens een aarden vat* met stroop in een kast staan. Een menigte mieren waren naar binnen geslopen en vraten van de stroop; want zij houden bijzonder veel van zoetigheid (mv.). Zoodra hij dit zag, deed (nam) hij ze er uit en hing (S. 13) den pot met een dun touwtje aan den zolder van de kamer. Toeval-
lig was een enkele mier daarin [achter] gebleven. Deze vrat zich zat. Toen zij weg wilde, bevond zij zich in [een] niet geringe verle-
genheid. Zij zocht lang te vergeefs naar (o) den terugweg. Eindelijk vond zij dien (= hem); zij liep aan den draad naar boven tot aan den zolder. Toen zij dien bereikt had, liep zij langs (Gen.) denzelven heen en zoo verder langs (o) den wand naar beneden tot op den grond. Nauwelijks was er een half uur voorbij gegaan, of er (o) trok een geheele zwerm van (o) mieren naar den zolder heen en juist op het touwtje af. Daar langs (aan hetz.) kropen zij verder tot aan en in den pot en begonnen weer te vreten. Dit zetten zij zoo lang voort, als er nog iets van de stroop over was. Sommigen liepen langs het touw naar boven andere naar beneden en dit duurde den geheelen dag.

Verstandig, sinnig; feit, Thatfache; waarnemen, beobachten; aarden, irden; stroop, Sirup, m.; kast, Schrank, m.; bijzonder veel, besonders; doen,

nehmen; pot, Topf, m.; dun touwtje, Faden; zolder, Decke; achter, zurück; zat, satt; verlegenheid, Verlegenheit; terugweg, Rückweg; grond, Boden; voorbijgaan (tijd), vergehen, verfließen; of, so; zwerm, Schwarm, m.; naar, zu; juist, gerade; af, zu; langs, an längs; over, übrig, da.

Die Präposition.

Regierung.

Präpositionen mit Genitiv.

Unweit ^{van} ^{luidens} 1), mittelst, kraft 2) und während,
 Laut 3), vermöge 4), ungeachtet 5),
 Oberhalb 6) und unterhalb,
 Innerhalb und außerhalb,
 Diesseit, jenseit, halben, wegen,
 Statt — auch längs, zufolge 7), trotz,
 Stehen mit dem Genitiv
 Oder auf die Frage weissen?
 Doch ist hier nicht zu vergessen,
 Daß bei diesen letzten drei
 Auch der Dativ richtig sei.

1) oder unfern (niet ver van); 2) krachtens; 3) luidens; 4) door, krachtens, op grond van; 5) niettegenstaande; 6) aan den bovenkant van; 7) ten gevolge. Zufolge regiert den Gen., wenn es seinem Kasus vorangeht, den Dativ, wenn es seinem Kasus nachgesetzt ist; z. B. zufolge dessen oder demzufolge (dientengevolge).

Beispiele.

Als zu Damask Ibrahim Pascha weilte
 (Er residierte dort statt eines Türken
 Und während dieser Zeit mit kräft'gem Wirken),

Zu ihm ein Muselman voll Eifers eilte,
 Ihn wegen eines Giauurs *) sich zu beklagen.
 „O Herr,” spricht er, „kein Christ soll jemals wagen,
 Laut des Gesetzes, das dir ist bekannt,
 Zu Rosse innerhalb der Stadt zu jagen;
 Die Esel nur sind als erlaubt genannt.
 Desungeachtet hat 's ein Christ gewagt.
 Längs jenes Weges, unweit der Moschee
 Ist er zu Rosse frech dahin gejagt,
 Wo er jenseits der Stadt den Weg erfragt
 Und dann diesseit des Turms bog zur Allee.
 Zufolge dessen laß ihn rasch ergreifen,
 Vermittelst schwerer Ketten her ihn schleifen;
 Bestraf' ihn streng' vermöge deiner Macht,
 Weil er — wie mich — so das Gesetz verlacht.“
 Der Pascha sprach: „Trotz aller deiner Klagen
 Bleibt jener frei kraft meines Befehls,
 Wollt höher als Christen beim Reiten ihr jagen,
 Bedienet meinethalben euch des Kamels.“

1. Vielleicht wird es innerhalb ein—Woche zu ein—groß—
 Schlacht (w.) kommen. 2. Lotteriezettel ¹⁾ sind Eingangszettel in d—
 Bettelhaus ²⁾. 3. Ich bewohne ein Zimmer, dessen Fenster auf d—
 See (m.) gehen, während die Fenster meines Schlafzimmers auf d—
 Garten gehen. 4. Das Dorf liegt oberhalb d—Mühle; also liegt
 die Mühle unterhalb d—Dorf. 5. Vor all—zähle auf dir,
 dich. 6. Nicht jede Blume paßt in ein—Strauß. 7. Außer mir,
 mich weiß niemand um d—Geheimnis. 8. Ein Säuser gerät stets
 in leiblich—und geistig—Elend, und er stürzt außerdem seine Fa-
 milie mit in d—Unglück. 9. Welche große Stadt liegt unweit d—
 Vesuv? 10. Man kann wohl über einen unschuldigen Scherz lachen,

1) Zettel, briefje; 2) armenhuis.

*) Ein Giauur (türkisch; spr. dzjaur) ist bei den Türken ein Ungläubiger.

aber man darf nicht über ernst— Ding— scherzen. 11. Wer nur erst Geschnack gefunden hat an d— Freuden des Wohlthuns, dem wird es auch nie an d— Mittel dazu fehlen. 12. Mein Nachbar ist sein— Kinder wegen nach der Stadt gezogen; diese sollen das Gymnasium besuchen. 13. Ich freue mich sehr auf ³⁾ mein— Geburtstag, denn auf d— selb— sind alle meine Freunde geladen. 14. Wirst du auch auf mein— Geburtstag sein? 15. Der Oberst fragte jeden Verwundeten, ob er auch irgend ein Anliegen ⁴⁾ an i h m, i h n habe. 16. Wenn der Brief nicht bald kommt, so muß wohl etwas in d— Weg gekommen sein. 17. Laß uns gutes Bier trinken statt d— schlecht— Wein. 18. Es ist freilich gut, wenn man auf sein— Sicherheit ⁵⁾ bedacht ist, aber man muß die Sache doch nicht auf d— Spitze treiben. 19. Wo der Herr stets auf d— Diener schilt und der Diener beständig auf d— Herrn schimpft, da ist auf viel ruhig— und fröhlich— Tage nicht zu rechnen. 20. Das Schiff ging trotz d— heftig— Sturm doch in See. 21. Wer einen guten Rat geben kann, sollte mit demselben nicht hinter d— Berg halten ⁶⁾. 22. Die Diener des Gesetzes können kraft ihr— Amt— Gehorsam fordern. 23. Wer nie in groß— Not gekommen ist, weiß nicht, wie einem in demselben zu muth ist. 24. Es ist unschicklich so ins (im) Blaue— hinein zu reden und mir fortwährend in d— Rede zu fallen. 25. Laut dieß— von dir ausgestellt— Schuldschein ⁷⁾— ist die Rückzahlung nächsten Montag zu leisten ⁸⁾. 26. Man hat mir unter d— Hand zu verstehen gegeben, daß die Sache nicht unter d— Leute soll. 27. Es gibt Zeiten im Menschenleben, in denen ein Unglück über d— andre kommt. 28. Hast du schon einmal eine Tour längs d— Rhein gemacht? 29. Dieser Knabe weiß sich immer auf ein— gut— Art herauszureden und auf ein— geschickt— Weise aus d— Klemme ⁹⁾ zu ziehen. 30. Zusage dein— Anordnungen ¹⁰⁾ konnte ich nicht anders. Dein— Anordnungen zufolge konnte ich nicht anders. 31. Obgleich es über all— Beschreibung heiß ist, sind wir über ein— Meile

3) in het vooruitzicht van; 4) verzoek; 5) veiligheid; 6) achterhoudend zijn; 7) bewijs; 8) doen, volbrengen; 9) klem, moeielijkheid; 10) schikkingen.

gegaan. 32. Wir werden uns über dieſ— Punkt leicht einigen, jedoch nur unter ein— Bedingung ¹¹⁾. 33. Es kommt vor all— Dinge nicht auf Außerlichkeiten, ſondern auf d— innern Wert an. 34. Dieſe Ware iſt über d— Gebühr (w.) teuer und doch verkauft man ſie ſchon unter d— Einkaufspreis. 35. Ungeachtet d— Warnungen verſtändiger Leute fuhr das Boot doch ab.

11) voorwaarde.

1. Een ſtuk brood en een weinig water is dikwijls het eenige voedsel van een alpenjager gedurende een geheelen dag. 2. Miſchien zal het binnen een week tot een grooten ſlag komen. 3. Het paaschfeest valt altijd in een der maanden Maart en April en wel op een Zondag. 4. Het valt op een zondag in een der maanden Maart of April. 5. Ik plaats dezen kunſtenaar naast zijn broeder, ja in menig opzicht nog boven hem, in ieder geval ſtaat hij niet bij zijn broer ten achteren. 6. Welke ſteden van ons vaderland liggen niet ver van de Noordzee? 7. De kruisvaarders naaiden kruisen van laken of zijde op hun kleeren. 8. Karel is met (bij) het mooie weer met zijn makkers buiten (vor) de poort gegaan. 9. Is de Elbe boven de ſtad Hamburg niet veel ſmaller dan beneden de ſtad (dezelfde)? 10. Buiten de poort wilden de jongens een vlieger oplaten (= een draak laten ſtiĳgen). 11. De kat ſtaat op den ſprong, maar de vogel zal op zijn hoede zijn. 12. Ik heb wegens het ſlechte weer niet kunnen komen. 13. Welke vader kan het over zijn (= het) hart krijgen (brengen), zijn ongelukkig kind [de] hulp te weigeren? 14. Ontſlagen misdadigers worden niet zelden onder [het] toezicht der politie geſteld. 15. De landman moet niettegenſtaande het ſlechte weer ten laaſte toch met (o) den oogſt beginnen. 16. Aan kwade dieren is geen dank te verdienen, zei de boer tot de ſlang, die zich tot (an) hem gewend

Paasch—, Oſter—; kunſtenaar, Künſtler; in menig opz., in manchen Stücken; in ieder geval, jedenfalls; ten acht, ſtaan bij, zurückſtehen hinter; makker, Geſpieler; hoede, Hut, w.; weigeren, verſagen; ontſlaan, entlaſſen; toezicht, Aufſicht, w.

had, om haar uit den kuil te helpen (= dat hij haar uit den kuil hielpe). 17. Al (weun) was iemand ook nog zoo arm, dan ontbrak het hem toch niet aan de gelegenheid, om (o) anderen te dienen. 18. Heeft men den dief op heeterdaad betrapt? 19. In weerwil van het uitdrukkelijk verbod van den dokter is de zieke toch uitgegaan. 20. Een trage weet zich altijd achter een voorwendsel te verschuilen, waarmede hij zijn traagheid denkt te verontschuldigen; maar mettertijd komt men achter zijn streken. 21. Het geheele vermogen werd krachtens het testament aan een armen bloedverwant toegewezen. 22. Wie zich in mijn plaats* denkt, zal zich niet verwonderen, wanneer ik deze stad verlaat. 23. Wie met (über) een gebrekkigen spot, lastert* diens schepper. 24. Door hitte wordt het lood in een vloeibaar lichaam veranderd*. 25. Noorwegen stond vroeger onder de Deensche heerschappij, nu is het onder de heerschappij van Zweden gekomen. 26. Ook die dienstboden behooren onder (4) de ongetrouwe, die alles, wat er in huis voorvalt en verborgen behoort te blijven, onder de menschen (lieden) brengen. 27. Luidens een telegrafisch bericht heeft er onlangs in Mexico een niet onbeteekenende aardbeving plaats gehad. 28. Op welke wijze kan men zich het best tegen (vor) die onbeschaamde musschen beschermen? 29. Op deze vraag kan ik u niet zoo voetstoots antwoorden. 30. Wat verstaat gij overigens onder hun onbeschaamdheid? 31. Mij dunkt (schijnt), men moet over redeloze dieren niet voorbarig den staf breken. 32. Langs de westkust wordt ons vaderland door duinen beschut.

Kuil, Grube; ontbreken, fehlen; heet, (hier:) frisch; zich verschuilen, sich verstecken; denken, gedenken; streek, Strich, m.; toewijzen, zusprechen; zich verwonderen, sich wundern; gebrekkig (van een mensch), gebrechlich; lood, Blei; vloeibaar, flüssig; heerschappij, Herrschaft; alles, wat er in huis voorvalt en geheim moet blijven, jede Heimlichkeit; onbeteekenend, unbedeutend; aardbeving, Erdbeben, j.; onbeschaamd, unverschämmt; zoo voetstoots, ohne Weiteres; redeloos, unvernünftig; voorbarig, vorrühnelt; duin, Düne; beschutten, schützen.

33. Zullen wij op (an) een Zondag of op een werkdag uitgaan? 34. Tengevolge van een aardbeving is de eens zoo bloeiende stad in een puinhoop veranderd*. 35. De zieke was in dezen nacht zeer rustig; hij sliep tot het reeds helder dag was (= tot aan den lichten morgen). 36. Deze hen broeit nog op haar eieren, daarom mengt zij zich ook niet onder de andere kippen. 37. Men kan zich op bloote geruchten nooit verlaten. 38. Ieder, die zich aan het hoofd (= spits) stelt van een opstand tegen de ingestelde regeering, zet zijn leven op het spel. 39. De Hongaarsche adel is zeer talrijk; maar naast de rijke Hongaarsche magnaten zijn er, zoo als in Ierland, ook vele arme edellieden. 40. Wanneer men olie met water vermengt*, waarin men soda heeft opgelost, dan verandert* het in een witte brij, die bij (= in) het drogen hard wordt en dat is de zeep.

Werkdag, Woedentag, Werktag; puinhoop, Schutthausen; broeien, brüten; zich mengen, sich mischen; opstand, Rebellion, w.; instellen, einsetzen; Hongaarsch, ungariſch; brei, Brei, m.; drogen, trocknen; zeep, Seife.

Gebrauch einiger Präpositionen.

- bij* = 1 **bei**, wenn eine Ruhe bezeichnet werden soll: ich bin bei dir.
 2 **zu**, " " Richtung " " " : ich komme zu dir.
tot = 1 **bis**, wenn eine Grenze angegeben werden soll: vor Ortsnamen, Zahlwörtern und Zeitbenennungen steht es allein; z. B. bis morgen, bis Groningen, bis sechs Uhr; sonst gebraucht man **bis zu (an)**.
 2 **zu** in allen andern Fällen.
naar = 1 **zu** bei Personen: wir gehen zu dem Onkel.
 2 **nach** " Sachen: wir gehen nach der Stadt.
voor = 1 **vor** (französisch *devant, avant*). Sich schämen vor, sich hüten vor, warnen vor u. ſ. w.
 2 **für** = *pour*.
na (naast) = **nächst** bezeichnet Rangordnung: Nächst dir ist er mein bester Freund.
naast = **neben** (nevens) bedeutet zur Seite: Mein Haus steht neben dem feintigen.
nebst = *benevens*.

1. Wacht tot mijn vader bij u komt; hij zal zeker iets voor u doen. 2. Hoeveel dank ben ik mijn ouders schuldig, voor alle offers, die zij voor mij gebracht hebben! 3. Voor gedegen goud en voor echte paarden betaalt men groote sommen. 4. In het eerste gebod heet het: gij zult geen andere goden hebben nevens mij. 5. Na een grooten brand levert mischien (o) wel een onstuimige zee het verhevenste gezicht op. 6. Als gij morgen bij mij komt, zal ik u mijn teekeningen laten zien, benevens een duivenhok, dat ik zelf gemaakt heb. 7. Attila overviel zijn vijanden met bliksemsnelheid en wierp alles overhoop; duizenden vielen of vluchten voor hem, en waar hij kwam, veranderde hij het land in een woestenij. 8. De mensch groeit tot kort na zijn 20ste jaar ¹⁾. 9. Daar ik in den afgeloopen nacht van (vor) het leven in de straat niet slapen kon, ga ik nu vroeg naar (zu) bed, want ik kan mijne (= de) oogen van vermoeidheid niet langer open houden. 10. De kinderen Israëls aanbaden ten laatste nevens de gouden kalveren ook nog [dén] Baäl. 11. De vrees voor onzen broer, die in een hevigen storm op [de] zee was, hield ons voortdurend in spanning. 12. Uit vrees voor een nachtelijke inbraak durfden wij niet ter ruste gaan. 13. Wij woonden vroeger naast den apotheker; nu zijn we naast

Offer, Opfer, f.; gedegen, gediegen; som, Summe, w.; gebod, Gebot, f.; brand, Feuerbrand, w.; onstuimig, tobend; verheven, erhaben; gezicht, Anblick, m.; —hok, —schlag, m.; bliksemsnelheid, Blitzeßchnelle; overhoop, über den Haufen; woestenij, Wüste, w.; afgeloopen, vergangen; leven, Leben, m.; vermoeidheid, Müdigkeit; openhouden, aufhalten; aanbidden, anbeten (trennb.); hevig, heftig; voortdurend, fortwährend; spanning, Aufregung; nachtelijk, nächtlich; inbraak, Einbruch, m.; ter ruste gaan, sich schlafen legen.

¹⁾ Die Jahre von 20—29 nennt man die zwanziger Jahre; die von 30—39 die dreißiger Jahre u. s. w.; also kann man hier übersetzen: bis in den ersten zwanziger Jahr—.

het raadhuis gaan wonen (=getrokken). 14. Wat is na een duurzame gezondheid het hoogste goed? 15. Tot groote daden is niet ieder geschapen, maar tot de trouwe waarneming van ons beroep zijn we allen verplicht. 16. Ik kom heden avond bij u; alleen wanneer ik bij u ben, ben ik kalm en kan ik mijn ongeluk een poosje vergeten. 17. Als ge ooit te (nač) Amsterdam komt, vergeet dan niet den dierentuin te bezoeken. 18. Voor broodelooze kunsten en onbruikbare kennis moet men geen tijd opofferen (offeren). 19. Aan wien zijn wij na onze ouders den meesten dank schuldig? 20. Naast God heb ik u mijn leven te danken. 21. Gaat ge mee naar mijn oom? Hij verwacht ons beide. Neen, mijn vriend, ik moet naar het station; maar ik zal je toch tot aan de Nieuwe Kerk vergezellen. 22. Hendrik, gij weet, waar de dokter woont; ga eens gauw naar hem toe (o) en verzoek hem, terstond bij mij te komen. 23. De vriendin mijner zuster is verleden herfst naar Davos gereisd en zij denkt tot aan de maand Mei daar te blijven. 24. Wie is er (o) na u binnengekomen? Als ik het wist, zou ik het u zeggen.

Raadhuis, Rathaus, f.; duurzaam, dauerhaft; trouw, treu; waarneming, Abwartung; beroep, Erfüllung; dierentuin, Tiergarten; broodeloos, brotlos; onbruikbaar, unbrauchbar; kennis, Wissen; gauw, schnell; verleden, vergangen; binnen, herein od. hinein(?).

Zur Wiederholung.

DE BELEEDIGDE BURGEMEESTER.

De burgemeester van een landstadje kwam eens in de residentie. Op [de] straat ontmoette hij een vreemdeling, die verdwaald was en hem vroeg: „Goede, brave man, hoe heet deze straat?” Ik ben geen goede, brave man,” — zei gene, die zich beleedigd achtte, „ik ben de burgemeester van S.”

Burgemeester, Bürgermeister; residentie, Residenz, w.; verdwalen, sich verirren; achten, fühlen.

DE BELEEFDE ECHO.

In een gezelschap vertelde men iets van een bewonderenswaardige echo, die een woord zes tot zevenmaal herhaalde. „Dat is niets,” zei een Gascogner, „in mijn land is een geheel andere echo. Als men haar toeroept: „Hoe vaart gij?”, dan antwoordt zij terstond: „Om u te dienen.”

Beleefd, hoffelijk; bewonderenswaardig, bewunderungswürdig; herhalen, wiederholen; terstond, den Augenblick; dienen, aufwarten (3).

ROERENDE EENVOUD VAN EEN KIND.

Karel: Maar Willem, wat doe je daar (dan) toch op den boom?
 Willem: Wees toch stil, dat papa en Marietje het niet hooren; de dokter heeft gisteren gezegd, dat Marietje zou sterven, wanneer de bladeren van de boomen vielen; nu wil ik ze vast binden, opdat ze niet afvallen en Marietje niet sterft.

Roeren, rühren; eenvoud, Einfach, w.

DE ARTSENIJKIST.

Van een schip viel een arts, die alles met water placht te genezen, in [de] zee. Een matroos meldde het den kapitein met deze woorden: „Kapitein, de wondarts is in zijn artsenijkist gevallen.”

—kist, —kisten, m.; matroos, Matroze; wond—, Wund—.

CLÖLIA.

Door de daad van Mucius Scaevola verschrikt zond Porsenna gezanten naar Rome, om over den vrede te onderhandelen. Deze kwam voorloopig tot stand. Porsenna verlangde echter, dat de Romeinen hem voor de stipte naleving der vredesvoorwaarden gijzelaars zouden geven. Verscheidene voorname Romeinsche vrouwen en jonkvrouwen werden daartoe bestemd en naar (in) de legerplaats van Porsenna gebracht. Deze koning beval, dat men haar met eerbied zou bejegenen en voor iedere mishandeling zou beschermen.

Toch waren de vrouwen en jonkvrouwen zeer bedroefd en wenschten vurig naar Rome terug te keeren. Daar nam de jonkvrouw Clölia het besluit, zich zelve en de andere vrouwen te bevrijden. Toen zij nu eens door soldaten bewaakt met andere vrouwen aan den oever van den Tiber wandelde, zeide zij tot dezen: „Als gij den moed hebt, u uit de macht der vijanden te bevrijden, volgt mij dan [na]!” Met deze woorden sprong zij in den vloed en zwom naar den anderen oever. De andere jonkvrouwen volgden haar voorbeeld en de geheele schaar kwam er gelukkig over, ofschoon vele pijlen haar achterna vlogen. Weldra echter kwamen er gezanten van Porsenna en verlangden, dat Clölia weer uitgeleverd zou worden. Dit geschiedde en zoo werd zij voor Porsenna gebracht. Deze toonde nu, dat hij een edel vorst was. Hij ontving de jonkvrouw met achting en zeide tot haar: „Clölia, ik bewonder uw moedige daad; ontvang van mij een waardig loon daarvoor. Vrij moogt ge tot de uwen terugkeeren en uit de nog overige gijzelaars eenige uitkiezen en medenemen.

Verschrikken, erschrecken (schw.); voorloopig, vorläufig; stipt, genau; naleving, Erfüllung; vredesvoorwaarde, Friedensbedingung; gijzelaar, Geisels; voornaam, vornehm; legerplaats, Lager, l.; brengen, abführen; bejegenen, begegnen; mishandeling, Mißhandlung; vurig, sehnsüchtig; bevrijden, befreien; naar, gegen; schaar, Schar, w.; er over, her(hin)über(?); achternavliegen, nachschwirren (3); achting, Ehrerbietung; waardig, würdig; uitkiezen, wählen.

DE BELOONING.

[De] kalif Harun al Raschid trof, toen hij eens op de jacht was, een oud man aan, die een noteboom plantte. „Welk een dwaas is die oude!” zei de kalif tot hen, die hem vergezelden, „hij doet, alsof hij nog een jongeling was en de vruchten van dien boom genieten zou.” Daar zijn jachtgenooten eveneens om dien oude lachten, ging de kalif naar hem toe en vroeg, hoe oud hij was. „Over de (o) tachtig jaar, heer,” was zijn antwoord, „maar goddank nog zoo gezond als iemand van dertig.” „Hoe lang denkt ge dan nog te leven?” vroeg de kalif verder, „dat gij op zulk een ouderdom nog jonge boompjes plant, die zoo laat vruchten dragen? Waartoe die vergeefsche arbeid?” „Heer,” gaf de oude ten antwoord, „ik ben tevreden, wanneer ik de boomen geplant heb, zonder mij er om te bekommeren, of ik of een ander de vruchten daarvan (= derzelve) genieten zal. 't Is billijk, dat wij doen, zooals onze vaderen deden. Zij plantten boomen, wier vruchten wij eten; daar wij nu den arbeid der vaderen genoten hebben, waarom zouden wij nu jegens onze nakomelingen onverschilliger zijn, dan gene jegens ons waren? Ik denk, wat de vader niet geniet, dat oogst de zoon.” De milde Harun, wien dit antwoord beviel*, schonk den oude een handvol goudstukken. „Wie kan nu zeggen,” ging de opgeruimde grijsaard voort, „dat ik vandaag vergeefs gearbeid heb, daar de jonge boom, dien ik geplant heb, terstond op den eersten dag zulke rijke vruchten draagt?”

Iemand, die ons vergezelt, Begleiter: jachtgenoot, hier: Gefährte; eveneens, gleichfalls; naar, auf; op, in; vergeefs, vergeblich; ten, zur; er om, darum; zich bekommeren, sich kümmern; billijk, billig; zouden, sollten; nakomeling, Nachkomme; stuk, Stück, s.; voortgaan, fortfahren; opgeruimd, munter; terstond, gleich; op, an.

TREK VAN [DE] ZELFVERLOOCHENING

Szekuli, een Oostenrijksch kapitein, werd tot opsluiting in de vesting Szegedin veroordeeld. De bediende van dezen ongelukkige nam het besluit, zich tot den keizer te wenden, om hem te verzoeken, zijn meester in de vesting te mogen volgen. „Wat wilt ge bij uw meester doen?” vroeg hem de keizer, „ge weet immers, dat hij als misdadiger veroordeeld is.” „Ik weet het,” antwoordde de trouwe dienaar, „maar ik heb hem in zijn geluk gediend en nu bied ik mij aan, hem ook in zijn ongeluk te volgen. Hij zal mijn diensten op zijn ouden dag (M) noodig hebben en wanneer ik niets anders doen kan, om zijn lot te verzachten, dan zal ik hem ten minste troosten en hem aanmoedigen, om zijn straf geduldig te verdragen.” De keizer, door zulk een zeldzame verknochtheid en trouw geroerd, veroorloofde hem, zijn meester te vergezellen, en stond hem zelfs een klein pensioen toe.

Trek, Zug; zelfverloochening, Hingebung; tot opsluiting, zur Einsperrung; meester, Herr; verzachten, mildern; dan, so; troosten, trösten; aanmoedigen, ermutigen; verdragen, ertragen; zeldzaam, selten; verknochtheid, Anhänglichkeit; toestaan, bewilligen; pensioen, Pension, w.

DE WEDERVERGELDING.

Toen een juwelier eens aan (Mff.) een Romeinsche keizerin valsche juweelen verkocht had, eischte zij daarvoor van haar man een strenge bestraffing. Daar de keizer zijn vrouw niet tot bedaren kon brengen, veroordeelde hij den bedrieger tot den strijd* met den leeuw. De keizerin begaf zich, begeleid door haar geheelen hofstoet, naar (op) de kampplaats, om haar wraak te genieten. Maar hoe groot was haar teleurstelling, toen in plaats van een verscheurend dier een onschuldig lam op den

veroordeelde toetrad. Zij was zeer boos, dat men haar misleid* had en beklaagde zich daarover bitter bij den keizer. Maar deze antwoordde haar: „Ik heb den misdadiger naar de wet der wedervergelding gestraft; hij heeft u misleid* en hij is van zijn kant misleid*.

Wedervergelding, Wiedervergeltung; juwelier, Juwelier; juweel, Edelstein; man, Gatte; tot bedaren brengen, beschwichtigen; hofstoet, Hof; wraak, Rache; teleurstelling, Täuschung; verscheurend, reisend; toetreden, zugehen; boos, aufgebracht; van zijn kant, seinerseits.

DE ZEVEN SLAPERS.

Als men slaapt, gaat iemand de tijd voorbij (voort), zoodat men niet weet, waar hij blijft. Dat blijkt uit datgene, wat ons verteld wordt van de zeven slapers. Dat waren zeven jongelingen te Ephesus, die, toen [de] keizer Decius de Christenen ten wreedste vervolgde, in een hol van een nabijzijnden berg vluchtten en zich daar verborgen hielden, totdat zij eindelijk van vermoeidheid in slaap vielen. Keizer Decius liet, toen hij daarvan hoorde, een grooten steen voor het hol rollen, maar zij sliepen voort en merkten er niets van. Na 196 jaren, toen middelerwijl het Romeinsche rijk christelijk was geworden, wilde een burger [zich] daar een huis bouwen en liet den steen wegnemen. Toen nu de eerste zonnestraal in het hol valt, ontwakten de zeven en beraadslagen, en dewijl de honger hen kwelt, zal er (o) een, Jamblichus genaamd, heimelijk naar (in) de stad gaan, om brood te koopen. Toen hij er uitkomt en rondkijkt,

Slaper, Schläfer; blijven, hinfommen; blijken, erhellen; wreed, grausam; hol, Höhle; nabijzind, nahe; daar, dajelbst; van vermoeidheid, vor Ermüdung; in slaap vallen, einschlafen; rollen, wälzen; middelerwijl, mittlerweile; weg—, hinweg—; ontwaken, aufwachen; beraadslagen, sich beraten; kwellen, quälen; heimelijk, heimlich; rondkijken, sich umsehen.

of er geen vervolgers te zien zijn, wrijft hij zijn (= zich de) oogen uit (o), want de streek komt hem geheel anders voor, de menschen zijn bedaard op [de] straat en op het veld met hun werk bezig; hij meent nog te droomen. Hij komt bij (= aan) de poort, ziet daarboven (boven dez.) een groot christusbeeld aan het kruis, verschrikt en wil niet naar binnen (bl. 56), gaat naar (bör) een andere, daar vindt hij hetzelfde en bovendien ziet hij op de torens het kruis schitteren. Hij gaat weer naar (zu) de eerste poort, gaat naar binnen naar (unter) de broodbanken, — alles is (= heeft zich) veranderd*, en in een tempel daarnaast hoort men zingen: Te Deum laudamus (Wij loven U, o Heer!). De bakker bekijkt zijn geld, maar wil het niet aannemen en zegt, dat hij dat niet gebruiken kan. De jongeling zegt: „Het heeft immers gisteren nog gegolden!” Terwijl hij weggaat en steeds meent te droomen, gaat de bakker heimelijk naar den stadhouder, laat hem het oude geld zien en zegt, dat een vreemd man het hem gegeven had en die moest wel een schat gevonden hebben. De stadhouder zendt eenige stedelijke bedienden om hem uit en toen deze hem grijpen, denkt de jongeling, dat men hem voor Decius sleept. De stadhouder vraagt, wie hij is en waar hij zijn geld heeft. Hij noemt zijn ouders, maar niemand weet iets van hen; hij noemt zijns vaders huis, maar daarin wonen andere menschen. Daar zij niet weten, wat zij van alles denken zullen, vat de jongeling moed en vraagt naar [den] keizer Decius. „Decius?” zeggen zij, „de duivel der christenen, wat zou die (= wat is het met dien)? Onze keizer heet Theodosius, dien God zegene (zegenen wille) door Christus!” „Spreekt zacht,” hernam de jongeling, „hoe durft gij vandaag

Bezig zijn met, nachgehen (3); cristusb. a. h. kr., Kruzifix, f.; bovendien, dazu; schitteren, glänzen; daarnaast, nebenan; bekijken, anschauen; aannemen, nehmen; weggaan, davongehen; stedelijk bediende, Stadtsbedient; om, nach; sleepen, schleppen; moed vatten, sich ein Herz fassen.

den naam noemen, waarom gisteren de bloedhonden achter ons aan (her) zaten (= waren)? Wie zijt gij en wie zijn de lieden, die in den tempel van Diana het Te Deum laudamus gezongen hebben." Nu begrijpt men de zaak: onder de lieden van Ephesus ging nog wel de sage van de zeven jongelingen, die keizer Decius in den tijd der rampen ergens ingemetseld (bl. 17) zou hebben en zij noemden hun namen, want zij waren niet vergeten. Toen de jongeling zijn naam en dien zijner broeders hoorde en vernam, hoe Ephesus nu christelijk geworden was en hoe God de Heer het hun gegeven had, den tijd der rampen met slapen door te brengen, weende hij luid en ging in het hol naar zijn makkers en al het volk geleidde hem en bracht de zeven in grooten triomf naar (= in) de stad. Nadat deze des avonds nog eens met elkaar God gedankt hadden, legden zij zich ter ruste, maar zijn niet meer ontwaakt; men vond ze des morgens zacht en zalig ontslapen.

Waarom, um des willen; een zaak begrijpen, auch: einer Sache auf den Grund kommen; ramp, Trübsal; ergens, irgendwo; inmetselen, vermauern; met slapen doorbrengen, verschlafen; makker, Gefährte; ter, zur; ontwaaken, aufwachen; ontslapen, entschlafen.

Synonymisches.

bedriegen. — **täuschen**. Man kann einen in guter und in böser Absicht täuschen und die Täuschung kann bald eine nützliche und angenehme, bald eine schädliche und unangenehme Wirkung haben. Der Arzt täuscht den Kranken bisweilen über seinen Zustand. Sich täuschen. **betrügen** heißt: einen zu seinem Schaden und in eigennütziger Absicht vorsätzlich täuschen. **hintergehen** heißt: jemandes Vertrauen mißbrauchen, in der Absicht, ihm zu schaden.

- besluiten — **beschließen** (geschieht nach reiflicher Überlegung):
Man beschloß, den Kampf zu wagen.
sich entschließen (= sich entscheiden, was man
thun will) kann schnell, ohne vorhergehende Be-
rathschlagung geschehen. Sie beschließen stets zu
warten, weil Sie sich nicht entschließen können.
- bevallen — gefallen.
befallen = treffen: Ein Unglück befiel (overkwam)
uns.
- bewijzen — **beweisen**. 1. durch Gründe gewiß zu machen
suchen; 2. zeigen: einem Freundschaft, Aufmerksamkeit
beweisen.
erweisen. 1. ausreichend beweisen; 2. erzeigen:
einem Dienste, Gefälligkeiten, Gutes erweisen.
Die Gottesleugner halten das Dasein Gottes durch die
Beweise, die man davon aufgestellt hat, nicht für er-
wiesen. Obgleich er nie Gelegenheit hatte, mir Freunds-
chaftsdienste zu erweisen, so hat er mir doch stets
Freundschaft bewiesen.
- donker — **dunkel** (Gegens. hell, klar). Man nennt die
Gegenstände dunkel, wenn das Licht nicht so
stark ist, daß man sie unterscheiden kann: eine
dunkle Nacht (die Sterne scheinen nicht hell, ein dun-
kler Wald (die Wege sind nicht mehr zu unterscheiden).
Die Lampe brennt dunkel. Dunkelgelb.
- duister — **finster** (stärker als dunkel) = ohne alles Licht:
eine finstere Nacht (das Licht ist fort), ein finstrier Wald.
Ein **düsterer** Gegenstand macht uns traurig, verursacht
Furcht, oder erregt Gräuen. Wir mußten spät Abends
noch durch einen düsteren Wald.
- gebruik — **Gebrauch, Brauch** = Sitte, Gewohnheit: Das
ist ein grausamer Gebrauch. Du sollst nach unsren
Bräuchen uns bestatten (begraben).
Gebrauch = Benutzung oder Verwendung einer
Sache: Das Messer ist durch den Gebrauch abgenutzt.
- gebruiken — **gebrauchen** und **brauchen**. Das kann man nicht

brauchen (gebrauchen). Brauchen bedeutet auch bedürfen (noodig hebben). Ein eingebildeter Kranker gebraucht Arznei, da er doch keine braucht.

genezen — **genesen** (intr.): Der Kranke genas.

heilen (trās. u. intrās.): Die Wunde heilt. Das Pflaster heilt die Wunde.

furieren: Der Arzt furirt.

godsdienst — **Gottesdienst**, die einem Gott bewiesene Verehrung — auch die öffentlichen heiligen Gebräuche. **Religion**, die Art und Weise der Gottesverehrung, die Lehren über Gott und göttliche Dinge: christliche, jüdische Religion.

hoofd — **Kopf**, gewöhnliche Benennung für diesen Körpertheil: Kopfschmerz. Man setzt den Hut auf den Kopf. Kahle Köpfe.

Haupt wird nur in der edlern Sprache vom Kopf des Menschen gesagt: Wird der König gekrönt, so setzt man ihm die Krone auf das Haupt. Gefrönte Häupter. Der Vater ist das Haupt der Familie.

lasteren — **verleumden**, dem guten Ruf (naam) einer Person schaden. Das ist eine Verleumdung (laster).

lästern, ein entehrendes Urtheil fällen über die guten Eigenschaften und Handlungen einer Person. Man lästert Gott, den König, die Unschuld u. s. w. (Das **Laster** — de ondeugd; z. B. das Spiel ist ein Laster.)

leenen — **borgen** = ein Darlehn (besonders Geld) geben oder nehmen.

leihen = einem etwas zur Benutzung überlassen od. etwas zur Benutzung von einem nehmen (Bücher).

leeren — **lehren** = Unterricht erteilen.

lernen = sich üben in, sich bekannt machen mit.

leerling — **Schüler** = einer, der eine Schule besucht.

- Lehrling** = einer, der in der Lehre ist (bei Handwerfern, Kaufleuten).
- mager — **mager** (Gegenf. fett): mageres Fleisch, ein mageres Tier; (bildl.) magere Ernte, magere Einkünfte.
hager = keine vollen, schwellenden Formen habend. Dieses Wort ist edler als mager und wird nur von Menschen gesagt.
- mengen — **mengen**. Unter einander gemengte Dinge kann man immer von einander unterscheiden (zwei Getreidearten). Subst. Gemenge, Mengsel.
mischen. Unter einander gemischte Dinge sind nicht mehr von einander zu unterscheiden (Wasser und Milch). Subst. Mischung.
- misleiden — S. bedriegen.
- moeras — **Sumpf**, eine seichte (ondiepe) Wasserfläche, die einen schlammigen Boden hat, in die man einsinkt.
Morast. Der Morast ist trockner als ein Sumpf, aber tief, bodenlos.
- munten — **münzen, prägen** (eig. stempeln).
- nestelen — **niſten** (im allgemeinen).
horſten wird nur von großen Vögeln, besonders von Raubvögeln gesagt (Horſt = hoch ragendes Nest der Raubvögel).
- nu — **jezt** (geht nur auf die Zeit).
nun (geht außerdem auf die Umstände).
- plaats — **Ort** = Teil des Raumes im allgemeinen. Hier ist nicht der Ort, über solche Dinge zu sprechen.
Stelle = bestimmter Teil eines Ortes (plek); z. B. Hier ist die Stelle, wo der Mord geschah; gefährliche Stellen im Gebirge.
Plaas heißt der Raum, den eine Person oder Sache gewöhnlich einnimmt, einnehmen kann oder soll; z. B. Ein Ding an seinen Plaas setzen. Hier ist

mein Platz. Hier sind noch zwei Plätze leer. Stehplatz. Platz heißt auch die Fläche, die zu einem gewissen Zweck dient; z. B. Marktplatz, Spielplatz, Kampfplatz u. s. w.

raden — **raten.** 1. ein Rätsel —, auf ein Rätsel —. 2. Rat geben.

erraten (ein Rätsel durch Raten lösen); z. B. du hast es erraten — gij hebt het geraden.

schilderen — **schildern** (nur bildlich) = durch Worte ein lebendiges Bild von etwas darstellen.

malen = mit Farben schmücken; z. B. Die Wände eines Zimmers malen (bemalen). Blumen malen.

schouder — **Schulter** und **Achsel** (eig. oksel).

Achsel wird oft anstatt Schulter gebraucht; z. B. Einem auf die Achseln (Schultern) klopfen. Etwas auf den Achseln (Schultern) tragen; aber:

Achselhöhle nicht Schulterhöhle.

breitschulterig nicht breitachselig.

sieraad — **Zierde**, ein Gegenstand, der seine Umgebung verschönert: Sie war die Zierde unsres Städtchens. Dieses Haus ist eine Zierde des Platzes (v. het marktplein).

Zierat, ein Gegenstand, der zur Verschönerung einer Sache angebracht wird. Nicht alle Zieraten, die an einem Hause angebracht werden, gereichen demselben zur Zierde.

strijd — **Streit.** Ein Streit in Worten wird ruhig und
strijden mit Gründen geführt. In gehobner Rede sagt man auch streiten, wenn der Sieg durch Gewalt erstrebt wird: Fürs Vaterland streiten. Die Trommel schlug zum Streite.

Kampf. Kämpfen ist ein heftiges Streiten: Der Mensch kämpft mit einem Löwen. Für das Vaterland, für die Freiheit kämpfen. Ein blutiger Kampf. Gegen den Sturm kämpfen. Mit Vorwürgen kämpfen.

- toen — da (*alors*).
als (*lorsque*).
damals (*à cette époque*).
- trap — **Treppe**. Eine Treppe besteht aus Stufen (treden, bei uns auch trappen genannt).
- uitvinden — **erfinden**, n.l. etwas noch nicht Vorhandenes; z. B. das Schießpulver.
aussfinden od. **aussfindig** machen (opsporen): Ich habe den rechten Mann ausgesunden.
- vat — **Gefäß**, allgemeine Benennung für hohle Gegenstände, die dazu bestimmt sind, etwas in sich zu fassen (ein Glas, eine Tasse u. s. w.).
Tafel, ein hölzernes Gefäß aus Dauben (duigen) mittelst Reifen (hoepels) zusammengehalten.
- veranderen — **ändern, verändern** = teilweise anders machen: man ändert (verändert) ein Kleid, seine Lebensweise.
verwandeln = etwas so gänzlich verändern, daß das Ursprüngliche nicht mehr zu erkennen ist; z. B. Die Raupe verwandelt sich in einen Schmetterling.
- vlak — **flach** = ohne merkliche Erhebung oder Vertiefung: ein flaches Feld. Eine Schale, ein Löffel, ein Wasser sind flach, wenn sie wenig Tiefe haben.
eben = ohne hervortretende Ungleichheit. Eine Ebene hat keine Berge oder Anhöhen: Eine Schale, ein Löffel sind eben, wenn keine Beulen darin sind.
- zaad — **Samen** (m.) = die Körner, die Keime für neue Pflanzen enthalten; z. B. Blumen-samen, ein Samenhändler.
Saat (w.) = der ausgesäte Same des Getreides.
- zacht — **sanft**. Das Sanfte wirkt besonders auf das Gefühl: Sanft wie Seide.
leise. Das Leise wirkt besonders auf das Gehör: leise reden, gehen.

BEOORDEELINGEN
VAN
SPRACHÜBUNGEN,
VON
H. C. SPRUYT,
Lehrer am Gymnasium zu Groningen.

»Uitnemend van stof en bewerking.»

(*Maandschrift v. Opv. en Onderw. in Ned.-Indië.*)

»Er bestond vroeger eene groote kloof tusschen de besproken »Inleiding» en het groote leerboek van Spruyt, de »Hochdeutsche Sprachlehre». De overgang was al te groot; het moest ieder leeraar moeielijk vallen, zelf dien aan te vullen. De schrijver heeft het ook later ingezien, en verleden jaar liet hij voor het eerst een soort van »aanvullingswerkje» verschijnen, de »Sprachübungen». Hierdoor wil hij den leerling in staat stellen, om in 't vervolg de groote spraak-kunst gemakkelijker te doorloopen. Of hij er in geslaagd is, blijkt bij het eerste oogenblik heel klaar. Vele, zeer vele oefeningen, in 't Nederlandsch of 't Duitsch opgesteld, nu eens eenvoudige, afzonderlijke zinnen, meestal met belangrijken geschiedkundigen inhoud, dan eens korte of lange samenhangende verhalen, boeiende fabels en vertelsels. 't Is een ware kleine bloemlezing, waar echter alles tot één doel strekt, den leerling vertrouwd te maken met den bijzonderen geest, die in zekere gevallen de woordschikking en den zinsbouw in 't Duitsch beheerscht. Praktijk alleen kan hierin zijn gevoel, het zoogenoemde spraakgevoel, ontwikkelen. Daarom nemen er ook de regels bijna geen plaats in; de gegeven theorieën zijn zeer bondig, maar hoe bondig ook, met een knappe juistheid uitgedrukt; zoo vooral die, handelende over 't verschil in beteekenis bij de hulpwerkwoorden der wijze in de twee talen; het gebruik van de bijvoegende wijze in de ondergeschikte zinnen; de nadruk gelegd op de beperkte beteekenis van zekere voorzetsels, en nog andere. Met de kennis van de »Sprachübungen» mag dus in het derde, of beter het vierde jaar de studie van de groote »Hochdeutsche Sprachlehre» gerust begonnen en de kroon op het geheel gezet worden. De moeielijkheden, die dit laatste boek bevat, zal men op deze wijze gemakkelijk kunnen te boven komen.»

Th.

(*De Toekomst*).

Bij P. NOORDHOFF te *Groningen* is mede verschenen:

H. C. SPRUYT,
Regeln und Wörterverzeichnis
mit Uebungen für die deutsche Rechtschreibung.

(Nach der Rechtschreibung, aufgestellt im Auftrage des
Preussischen Unterrichtsministeriums.)

Prijs 50 Cent.

BEOORDEELING.

„We achten 't een gelukkig denkbeeld van den heer Spruyt, de verordeningen omtrent de Hoogduitsche spelling meer tot gemeen goed te maken en wenschen zijn werkje in de handen van alle beoefenaars der Hoogduitsche taal.”

(*Ons Recht.*)

ALTES und NEUES.

Deutsches Lesebuch für die Niederländischen Schulen,

VON

H. C. SPRUYT.

(Nach der Rechtschreibung, aufgestellt im Auftrage des
Preussischen Unterrichtsministeriums.)

2te Auflage.

Zwei Teile. Preis jedes Teiles *f* 1,50.

BEOORDEELINGEN.

„Dit werk is in de nieuwe, officiële spelling opgesteld. Dat is reeds eene aanbeveling, maar nog meer is zulks de keus der stukken, die het bevat.

Wij wenschen, dat dit werk in onze gestichten van middelbaar, maar vooral van normaal onderwijs een goed onthaal geniete.”

(*De Toekomst.*)

„Altes und Neues” is de titel van een Duitsch leesboek, waarin een keur van prozastukken en gedichten, zorgvuldig volgens de Deutsche Rechtschreibung bewerkt, is opgenomen. Het boek is van dien aard, dat het wel spoedig een tweeden druk zal beleven.”

(*Rot. Nieuwsblad.*)

„Aanbeveling verdient „Altes und Neues”, dat, behalve stukken, die in de meeste andere leesboeken voorkomen, ook uit enkele nieuwe schrijvers fragmenten bevat, die ons voorkomen met smaak en voorzichtigheid gekozen te zijn.”

(*De Portefeuille.*)

„De schrijver ging uit om op het uitgestrekte veld der Duitsche litteratuur bloemen tot een schoon geheel saâm te lezen: de oogst was zeer rijk. „Altes und Neues” zal stellig bij de leerlingen den lust kweken vele werken in hun geheel te leeren kennen.”

(*Het Vaderland.*)

„Dit werk verdient loffelijke vermelding.

De meeste stukken zijn boeiende verhalen, die de jeugd zeker met genoegen zal lezen en verhalen. Wat vooral aandacht en aanbeveling verdient, is de nieuwe spelling, zooals die door 't Pruisische Ministerie van onderwijs is vastgesteld.”

(*Ons Recht.*)

H. C. SPRUYT,
THEORETISCH-PRACTISCHE INLEIDING
TOT DE
HOOGDUITSCHES TAAL.
12de druk. Prijs f 1,25.

BEOORDEELINGEN.

»Dit leerboek is reeds meermalen door mij beoordeeld. Sedert jaren gebruik ik het op mijne school, en dat gebruik heeft het mij doen kennen als een der beste handboeken bij 't onderwijs in de Hoogduitsche taal.

M. i. verdient ook deze druk onvoorwaardelijke aanbeveling." (*Vooruit.*)

»Eene »Inleiding», die veel meer geeft, dan haar bescheiden titel doet vermoeden. Wie dit werk van den heer Spruyt kent, waardeert het als een, dat op iedere bladzijde van methode en zakelijkheid getuigt." (*Ons Recht.*)

»Hulde aan den heer Spruyt, die zijne Inleiding zoo goed wist saâm te stellen, dat zij door beproefd gebruik geijkt is geworden en zoo'n tal van drukken reeds heeft beleefd»

A. J. SERVAAKS VAN ROOYEN.
(*Het Leeskabinet.*)

Den Haag.

»Eene uitstekende proeve van eenvoud en helderheid." (*Maandschrift v. Opv. en Onderw. in Ned.-Indië.*)

»Deze inleiding is vooral een practisch handboek.
Een uitsluitend theoretisch gedeelte, zoo beknopt mogelijk samengevat, benevens een wat uitgebreider practisch gedeelte, van talrijke oefeningen voorzien, alles volgens de behoeften van den beginnening.

Reeds van 't eerste jaar af zal het kind zich de hoofdpunten der vormleer eigen gemaakt hebben. De zinsneden in de oefeningen zijn ook zorgvuldig verzameld." (*De Toekomst.*)

»Wij schrijven het aan het breken met de meestal gevolgde gewoonte toe, dat deze Inleiding zich bij voortduring in de gunst van vele onderwijzers der Hoogduitsche taal mag verheugen. Hier toch wordt een meer rationeele weg gevolgd dan in de meeste der bestaande Hoogduitsche spraakkunsten, waarin op de rij af al de rededeelen meer of min volledig worden afgehandeld. De Schr. dezer Inleiding is in de bereiking van zijn doel, zooveel mogelijk van het bekende tot het onbekende over te gaan, goed geslaagd, en om het volgen van dezen paedagogischen regel wenschen wij dit werkje nog menigen herdruk toe." (*Ons Recht.*)

»Slechts enkele wijzigingen bracht de schrijver in dezen nieuwen druk: veel veranderingen zouden ook geheel overbodig zijn, wijl de degelijkheid van dit werk door ieder beoefenaar der Hoogduitsche taal reeds voor lang boven allen twijfel verheven was. Wij meenen dan ook te kunnen volstaan met dit uitmuntende werk allen belanghebbenden ten warmste aan te bevelen. Als gewoonlijk heeft de uitgever veel zorg aan de uitgave besteed; papier en druk munten beide bijzonder uit." (*Rott. Nieuwsbl.*)

»Overtuigd, dat de achtste, verbeterde druk genoeg voor de degelijkheid van dit werk pleit, acht ik onnoodig er meer van te zeggen.
Deze »Inleiding» wordt belangstellenden ten zeerste aanbevolen." (*Vooruitgang.*)

Uitgave van P. NOORDHOFF te Groningen.